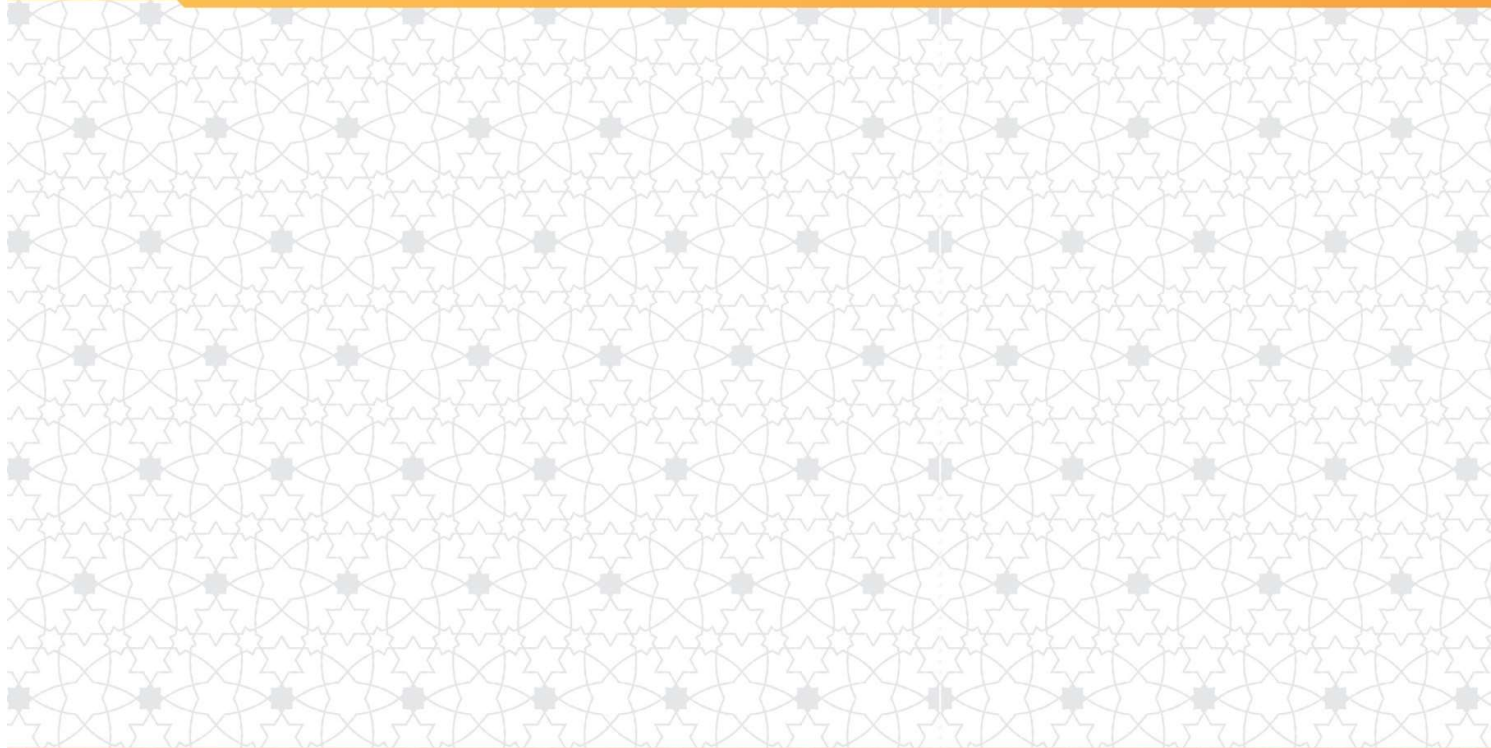

رصد شاخص‌های بخش صنعت (۲): منتهی به شش ماهه دوم ۱۴۰۳

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۲۰۹۳۳

کد موضوعی: ۳۱۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: رصد شاخص‌های بخش صنعت (۲): منتهی به شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳

نوع گزارش: طرح/لایحه ، نظارتی ، راهبردی ، پیش‌نویس قانون

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت و تجاری‌سازی)

تهیه و تدوین: سحر بشیری (گروه صنعت و تجاری‌سازی)

مدیر مطالعه: محمد هادی عامری شهرابی

ناظران علمی: میلاد بیگی، حبیب‌اله ظفریان

ناظر علمی خارج از مرکز: علیرضا گرشاسبی (مدیرکل برنامه‌ریزی و پایش وزارت صنعت، معدن و تجارت)

صفحه‌آرا: نفیسه حاجی‌صفری

ویراستار ادبی: زهره عطاردی

واژه‌های کلیدی:

۱. شاخص تولید

۲. شاخص فروش

۳. مجوز بهره‌برداری

۴. بخش صنعت

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۴/۲/۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۶/۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	خلاصه مدیریتی
۴	۱. مقدمه
۵	۲. تحلیل متغیرهای کلان بخش صنعت
۵	۱-۲. رشد ارزش افزوده بخش صنعت
۵	۲-۲. شاخص تولید صنعتی
۶	۳-۲. مقایسه رشد ارزش افزوده بخش صنعت با سایر بخش‌ها
۷	۳. بررسی وضعیت تولید و فروش در زیربخش‌های مهم بخش صنعت
۱۲	۴. قیمت‌ها و تورم در بخش صنعت
۱۴	۵. مجوزهای بهره‌برداری رشته‌فعالیت‌های صنعتی
۲۰	۶. وضعیت شاخص شامخ در بخش صنعت
۲۲	۷. اشتغال در بخش صنعت
۲۴	۸. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۶	منابع و مأخذ

فهرست شکل‌ها

۵	شکل ۱. نمودار رشد ارزش افزوده بخش صنعت به قیمت‌های ثابت ۱۴۰۰
۶	شکل ۲. نمودار شاخص تولید صنعتی (محور عمودی سمت چپ) و روند رشد آن (محور عمودی سمت راست)
۷	شکل ۳. نمودار رشد ارزش افزوده صنعتی و سهم بخش صنعت از GDP
۹	شکل ۴. نمودار تولید در زیربخش‌های منتخب بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳
۱۱	شکل ۵. نمودار فروش در زیربخش‌های منتخب بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳
۱۲	شکل ۶. نمودار مقایسه روند تورم قیمت تولیدکننده بخش صنعت با تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده
۱۳	شکل ۷. نمودار نرخ تورم شاخص قیمت محصولات صنعتی در صنایع مختلف
۱۴	شکل ۸. نمودار تعداد مجوزهای بهره‌برداری
۱۸	شکل ۹. نمودار سرمایه مجوز به قیمت ثابت ۱۴۰۰
۱۸	شکل ۱۰. نمودار نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز کل صنعت - به قیمت جاری و ثابت ۱۳۹۰
۲۰	شکل ۱۱. نمودار روند شاخص شامخ کل اقتصاد طی فروردین‌ماه ۱۳۹۹ تا اسفندماه ۱۴۰۳
۲۴	شکل ۱۲. نمودار توزیع نسبی شاغلان پانزده‌ساله و بیشتر برحسب سه بخش عمده فعالیت‌های اقتصادی

فهرست جداول

- جدول ۱. خلاصه شاخص‌های بخش صنعت و صنایع منتخب..... ۲
- جدول ۲. مقایسه رشد اقتصادی بخش صنعت با سایر بخش‌های اقتصاد ایران طی سال‌های گذشته- درصد ۶
- جدول ۳. رشد تولید در بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) و زیربخش‌های عمده آن منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳..... ۸
- جدول ۴. رشد فروش در بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) و زیربخش‌های عمده آن منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳..... ۱۰
- جدول ۵. نسبت اشتغال مجوز به تعداد مجوز..... ۱۵
- جدول ۶. نسبت سرمایه مجوز به تعداد مجوز- به قیمت ثابت ۱۴۰۰..... ۱۷
- جدول ۷. نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز- به قیمت ثابت ۱۴۰۰..... ۱۹
- جدول ۸. شاخص صنعت- شاخص مدیران خرید اسفندماه ۱۴۰۰ تا اسفندماه ۱۴۰۳..... ۲۱
- جدول ۹. شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت اسفندماه ۱۴۰۰ تا اسفندماه ۱۴۰۳..... ۲۲
- جدول ۱۰. شاخص‌های عمده بازار کار و تغییرات آن به تفکیک جنس، نقاط شهری و روستایی در سال ۱۴۰۳ نسبت به سال ۱۴۰۲..... ۲۳

رصد شاخص‌های بخش صنعت (۲): منتهی به شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳

[10.22034/report.mrc.2025.1404.33.6.20933](https://www.mrc.gov.ir/10.22034/report.mrc.2025.1404.33.6.20933)

چکیده

بخش صنعت، به‌عنوان موتور محرکه رشد اقتصادی و توسعه پایدار، همواره از جایگاه ویژه‌ای در برنامه‌های کلان کشور برخوردار بوده است. در راستای تحقق اهداف برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران که سال ۱۴۰۳ به‌عنوان سال آغازین آن محسوب می‌شود، رصد دقیق و مستمر شاخص‌های کلیدی این بخش از اهمیت بسزایی برخوردار است. این گزارش، با هدف ارزیابی عملکرد بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ و با توجه به اهداف تعیین شده در برنامه هفتم، به بررسی و تحلیل اطلاعات از وضعیت رشد تولید و فروش در بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) و زیربخش‌های عمده آن، شاخص‌های کلان صنعت، مجوزهای بهره‌برداری و تأسیس رشته‌فعالیت‌های صنعتی و وضعیت کسب‌وکار در بخش صنعت به تفکیک صنایع مختلف می‌پردازد. نتایج این ارزیابی می‌تواند تصویری واضح از وضعیت کنونی بخش صنعت ارائه داده و زمینه‌ساز اتخاذ تصمیمات راهبردی و سیاست‌های مؤثر در جهت تحقق اهداف توسعه صنعتی کشور شود. یافته‌های گزارش، نشان‌دهنده کاهش رشد بخش صنعت در فصل دوم سال ۱۴۰۳ و افزایش محدود در نهم‌ماهه سال ۱۴۰۳ در مقایسه با مدت مشابه سال است. همچنین در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ رشد منفی در تولید شرکت‌های صنعتی بورسی نمایان شده است. نتایج بیانگر آن است که الگوی رکود بخش صنعت، بیشتر مطابق با رکود عرضه بوده و در سال ۱۴۰۳ و به‌خصوص در شش‌ماهه ۱۴۰۳ به‌منظور ایجاد اشتغال در فعالیت‌های صنعتی سرمایه‌گذاری بیشتری در مقایسه با سال قبل انجام شده است. در واقع به‌طور متوسط هر کارگر صنعتی با میزان سرمایه بیشتری در بخش صنعت فعالیت می‌کند.

خلاصه مدیریتی

بیان / شرح مسئله

بخش صنعت، یکی از ارکان مهم اقتصاد ایران و همچنین یکی از بخش‌های تأثیرگذار در رشد اقتصادی است. سیاستگذاری مناسب برای این بخش صنعت نیازمند شناخت کافی از ساختار و روند متغیرهای مهم این بخش است. از این‌رو، رصد و پایش شاخص‌های مهم این بخش کمک قابل توجهی به سیاستگذاری علمی در این بخش خواهد کرد. این گزارش، دومین شماره از گزارش‌های ادواری فصلی رصد شاخص‌های بخش صنعت با هدف رصد و پایش شاخص‌های اصلی بخش صنعت و داشتن تصویری واضح از وضعیت این بخش و زیربخش‌های آن منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ است.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

جدول ۱. خلاصه شاخص‌های بخش صنعت و صنایع منتخب

عنوان	شاخص‌ها	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	شش‌ماهه اول ۱۴۰۳	شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳
بخش صنعت	رشد تولید در صنعت (شرکت‌های بورسی) - درصد	۵	۱	-۱.۱	-۱.۳	-۰.۹
	رشد فروش در صنعت (شرکت‌های بورسی) - درصد	۶.۴	-۳.۶	۰.۲	-۱.۸	۲.۲
	شامخ مدیران خرید در بخش صنعت	*۵۹.۵	*۵۶.۲	*۵۴.۴	۴۷.۸	۵۱.۶
	تعداد مجوزهای بهره‌برداری	۶۶۱۹	۸۹۲۸	۸۴۳۶	۳۷۵۷	۴۶۷۹
	نسبت اشتغال مجوز به تعداد مجوز	۳۰	۴۵	۵۰	۴۱	۵۷
	نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز - میلیارد ریال	۱۲.۵	۱۱.۲	۱۷.۱	۱۲.۸	۱۹.۷
	نرخ تورم - درصد	۳۱.۷	۲۹.۹	۲۸.۶	۲۷.۵	۲۴.۹
ساخت مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی	رشد تولید (شرکت‌های بورسی) - درصد	-۳.۷	-۲.۲	-۰.۵	-۲.۳	۱.۳
	رشد فروش (شرکت‌های بورسی) - درصد	۱.۵	-۵.۷	۳.۷	۱.۴	۶.۱
	شامخ مدیران خرید	*۵۲.۶	*۶۱	*۵۵.۲	۵۰.۳	۵۰.۸
	تعداد مجوزهای بهره‌برداری	۹۶۱	۱۲۳۱	۱۰۷۹	۴۸۰	۵۹۹
	نسبت اشتغال مجوز به تعداد مجوز	۳۳	۳۵	۳۶	۳۳	۳۹
	نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز - میلیارد ریال	۱۷.۶	۹.۶	۲۷.۶	۱۰.۲	۳۹.۲
	نرخ تورم - درصد	۲۶.۴	۱۸.۷	۳۸.۲	۲۵.۴	۳۱.۴
فلزات پایه	رشد تولید (شرکت‌های بورسی) - درصد	۵.۷	۳.۶	-۳.۵	-۲.۳	-۴.۶
	رشد فروش (شرکت‌های بورسی) - درصد	۳.۱	۰	-۲.۷	-۴.۵	-۰.۷
	شامخ مدیران خرید	*۵۷	*۵۳.۳	*۵۰.۲	۴۹	۴۷.۸
	تعداد مجوزهای بهره‌برداری	۲۲۸	۳۱۲	۳۰۹	۱۵۱	۱۵۸
	نسبت اشتغال مجوز به تعداد مجوز	۷۲	۱۸۵	۱۳۳	۷۹	۱۸۴
	نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز - میلیارد ریال	۲۴.۲	۱۸.۴	۳۵.۷	۲۴.۳	۴۰.۴
	نرخ تورم - درصد	۱۶.۴	۲۷.۴	۲۵.۷	۱۹.۵	۱۸.۲
وسایل نقلیه و قطعات وابسته	رشد تولید (شرکت‌های بورسی) - درصد	۴۰.۴	-۰.۱	-۷.۷	-۱۳.۱	-۲
	رشد فروش (شرکت‌های بورسی) - درصد	۵۰.۷	-۸.۷	-۶.۵	-۸.۴	-۴.۵
	شامخ مدیران خرید	*۵۶.۲	*۵۲.۲	*۵۱.۹	۴۸.۹	۵۱.۲
	تعداد مجوزهای بهره‌برداری	۱۴۴	۱۹۸	۲۴۳	۱۱۰	۱۳۳
	نسبت اشتغال مجوز به تعداد مجوز	۵۷	۱۳۷	۱۷۷	۱۲۷	۲۱۷
	نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز - میلیارد ریال	۶.۰	۵.۲	۴.۶	۶.۲	۳.۹
	نرخ تورم - درصد	۲۸.۶	۴۲.۲	۲۷.۶	۳۴.۵	۲۷.۲
مواد غذایی	رشد تولید (شرکت‌های بورسی) - درصد	-۴.۲	-۱.۲	۲	۲.۹	۱.۱
	رشد فروش (شرکت‌های بورسی) - درصد	-۱.۶	۲.۵	۰	۰.۸	-۰.۷
	شامخ مدیران خرید	*۵۸.۵	*۵۹	*۵۴.۸	۵۳	۵۲.۹
	تعداد مجوزهای بهره‌برداری	۶۶۷	۸۳۹	۸۴۴	۳۶۸	۴۷۶

عنوان	شاخص‌ها	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	شش‌ماهه اول ۱۴۰۳	شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳
	نسبت اشتغال مجوز به تعداد مجوز	۳۸	۵۰	۶۹	۴۵	۸۷
	نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز - میلیارد ریال	۵.۲	۷.۹	۱۱.۲	۶.۵	۵.۲
	نرخ تورم - درصد	۷۴.۷	۳۵	۲۶.۵	۳۰.۵	۲۶.۴

مأخذ: محاسبات پژوهش.

*مربوط به اسفندماه هر سال است.

الف) تولید و فروش در صنعت (شرکت‌های بورسی)

رکود در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ به‌صورت رشد منفی تولید شرکت‌های صنعتی بورسی نمایان شده و این درحالی است که در این مدت وضعیت فروش شرکت‌های بورسی بهتر شده است. همچنین، با توجه به اینکه کاهش تولید در مقایسه با فروش شدیدتر است، لذا به‌نظر می‌رسد که الگوی رکود بخش صنعت بیشتر مطابق با رکود عرضه است.

گفتنی است؛ رکود در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳، در کاهش تولید صنایع «چوب و کاغذ»، «محصولات فلزی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات»، «دارو»، «خودرو و قطعات»، «کاشی و سرامیک»، «فلزات پایه»، «سایر کانی غیرفلزی»، «سیمان»، «کانی غیرفلزی» و «شیمیایی (به‌جز دارو)» نمایان شده است و به‌نظر می‌رسد با ادامه وضعیت جاری در ماه‌های آینده رکود در این بخش فراگیرتر شود.

ب) قیمت‌ها و تورم در بخش صنعت

روند کلی شاخص قیمت محصولات صنعتی از بهار ۱۴۰۲ به‌بعد روندی نزولی را نشان می‌دهد. به‌طور مشخص نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده از پاییز ۱۴۰۱ همواره کمتر از نرخ تورم مصرف‌کننده بوده است که می‌توان آن را به روند رو به رکود بخش صنعت ناشی از نااطمینانی سیاسی، محدودیت‌ها در تولید، عدم دسترسی به منابع مالی برای تولید و سیاست‌های قیمت‌گذاری محصولات مهم صنعتی نسبت داد.

در سال ۱۴۰۳ در مقایسه با سال ماقبل، سطح رشته‌فعالیت‌های صنعتی به‌غیر «ساخت چرم و محصولات وابسته»، «ساخت کک و فراورده‌های حاصل از پالایش نفت» و «ساخت محصولات شیمیایی» که در آنها شاهد افزایش نرخ تورم هستیم، در سایر صنایع نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده محصولات صنعتی روندی نزولی را نشان می‌دهد.

ج) مجوزهای بهره‌برداری رشته‌فعالیت‌های صنعتی

بررسی پروانه‌های بهره‌برداری واحدهای صنعتی به‌عنوان شاخصی از پویایی‌های بخش صنعت نشان می‌دهد که تعداد پروانه‌های بهره‌برداری به‌رغم افزایش در سال ۱۴۰۲، در سال ۱۴۰۳ کاهش یافته است. لذا باید توجه کرد که نسبت سرمایه به تعداد مجوزها با توجه به افزایش سرمایه مجوز به قیمت ثابت افزایش یافته است.

در شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ به‌طور مشهودی سرمایه‌گذاری برای ایجاد اشتغال در فعالیت‌های صنعتی افزایش یافته است. در واقع به‌طور متوسط هر کارگر صنعتی با میزان سرمایه بیشتری در بخش صنعت فعالیت می‌کند.

د) وضعیت شاخص شامخ در بخش صنعت

شاخص شامخ که به نوعی میزان خوش‌بینی فعالان اقتصادی نسبت به چشم‌انداز آتی فعالیت‌ها را نشان می‌دهد؛ در بخش‌های مختلف صنعتی در شش‌ماهه اول و دوم سال ۱۴۰۳ نسبت به متوسط سال قبل از آن، نشانگر وضعیت نامناسبی است. این وضعیت، نشان‌دهنده بدبینی بیشتر فعالان صنعتی نسبت به چشم‌انداز فعالیت اقتصادی خود در سال ۱۴۰۳ نسبت به سال قبل از آن است. بررسی وضعیت این شاخص بیانگر آن است که همچنان موضوعاتی مانند تحریم‌های اقتصادی و نااطمینانی سیاسی، نوسانات نرخ ارز، مشکلات ناشی از دسترسی به اعتبارات، مشکلات ناشی از دسترسی بخش صنعت به انرژی، کمبود میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی، محدودیت در موجودی مواد اولیه خریداری شده و مشکلات ناشی از عرضه در بخش صنعت وجود دارند و این وضعیت در زمستان ۱۴۰۳ تشدید شده است.

ه) اشتغال در بخش صنعت

در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ بررسی سهم اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی نشان می‌دهد که بخش خدمات با ۵۳.۲ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. در مراتب بعدی، بخش‌های صنعت با ۳۳.۵ و کشاورزی با ۱۳.۳ درصد قرار دارند. با توجه به توزیع نسبی شاغلان پانزده‌ساله و کاهش مجموع اشتغال در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ در مقایسه با شش‌ماهه نخست همان سال و نسبت به مدت مشابه سال قبل، بیشتر به نظر می‌رسد که پتانسیل اشتغال‌زایی در بخش صنعت بالفعل نشده است و این موضوع می‌تواند یکی از مبناهای سیاستگذاری صنعتی در کشور طی سال‌های آینده باشد.

پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

درمجموع شاخصه‌های مختلف این گزارش نشان می‌دهد که با توجه به رکود در بخش صنعت از زمستان ۱۴۰۲، در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ نیز این وضعیت ادامه داشته است. این موضوع، ضرورت بازبینی سیاست‌های اقتصادی و صنعتی و تلاش برای بهبود آن با هدف جلوگیری از رکود را در این بخش نشان می‌دهد.

۱. مقدمه

بخش صنعت، یکی از ارکان مهم اقتصاد ایران و همچنین یکی از بخش‌های تأثیرگذار در رشد اقتصادی است. در نه‌ماهه نخست سال ۱۴۰۳ بخش صنعت ایران سهمی بالغ بر ۱۸ درصد از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده است. [۱] تدوین سیاست‌های کارآمد برای این بخش حیاتی، مستلزم درک عمیق ساختار و پویایی‌های آن است. بر این اساس، رصد مستمر شاخص‌های کلیدی صنعتی، نقش بسزایی در سیاستگذاری مبتنی بر دانش ایفا می‌کند. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با درک این ضرورت، اقدام به انتشار دوره‌ای گزارش‌هایی کرده که هدف آن ارائه تصویری به‌روز از وضعیت شاخص‌های عمده بخش صنعت و رصد تحولات زیربخش‌های مهم آن است. این گزارش‌های فصلی با بهره‌گیری از جدیدترین آمارهای موجود تهیه می‌شوند. گزارش حاضر، دومین شماره از این مجموعه گزارش‌هاست که با همین رویکرد تدوین شده است.

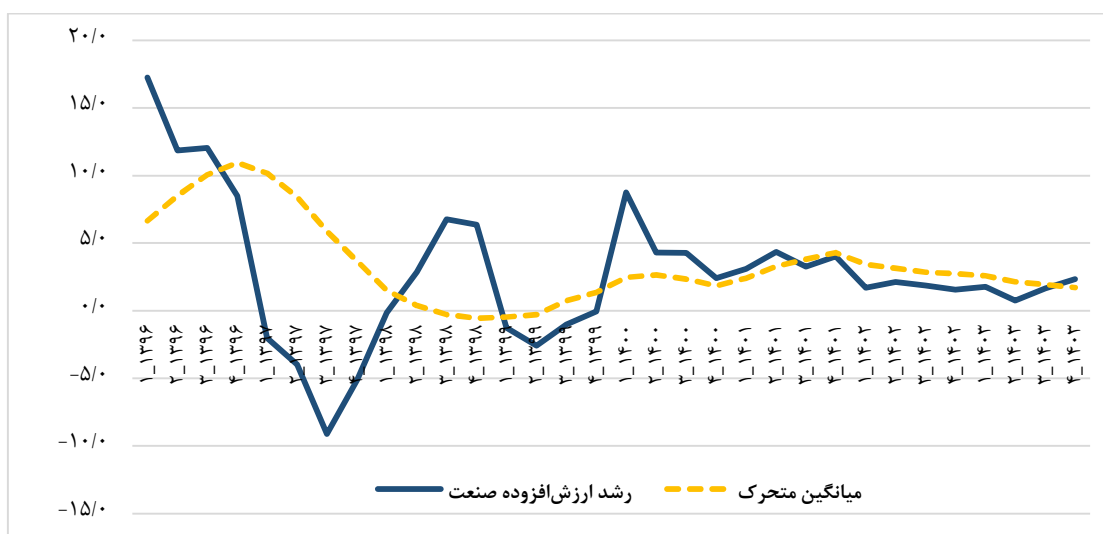

۲. تحلیل متغیرهای کلان بخش صنعت

در این قسمت متغیرهای کلان بخش صنعت به منظور داشتن تصویری جامع از روند کلی بخش بیان شده است.

۲-۱. رشد ارزش افزوده بخش صنعت

مهم‌ترین شاخصه کلان بخش صنعت، رشد ارزش افزوده این بخش است (شکل ۱). بر این اساس آمارهای رسمی کشور نشان می‌دهند، به‌رغم روند رو به رشد ارزش افزوده بخش صنعت از سال ۱۴۰۰ به بعد، سرعت رشد آن کاهش یافته است. لذا ملاحظه می‌شود که رشد ارزش افزوده بخش صنعت در تمام سال ۱۴۰۲ و شش‌ماهه اول ۱۴۰۳ از میانگین دوساله آن کمتر بوده و در شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ تغییر جهت داده است.

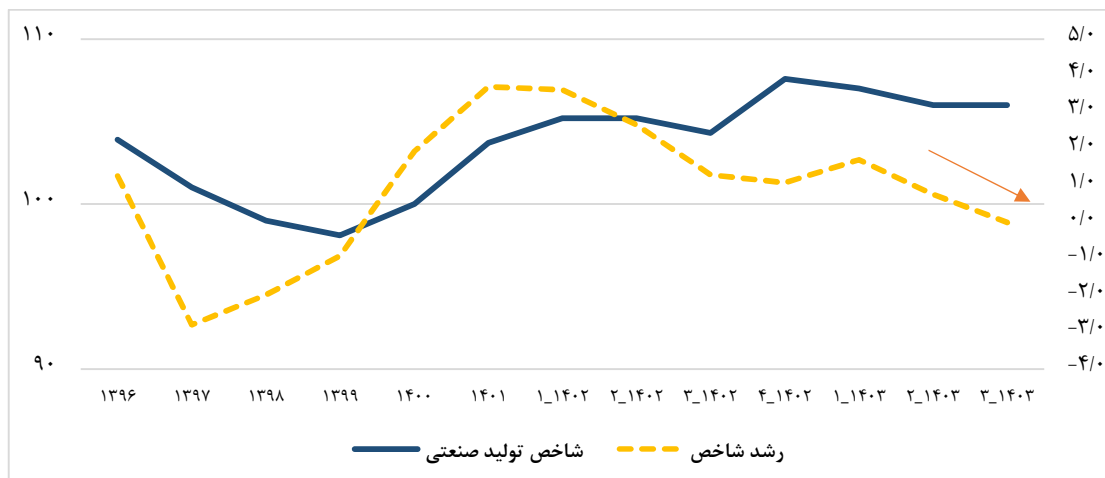

شکل ۱. نمودار رشد ارزش افزوده بخش صنعت به قیمت‌های ثابت ۱۴۰۰- درصد [۱]

*در این شکل، در کنار رشد ارزش افزوده بخش صنعت، میانگین متحرک دوساله (۸ فصل) هم به‌عنوان معیاری برای نشان دادن روند این متغیر به‌منظور مقایسه روند میان‌مدت این بخش ترسیم شده است.

۲-۲. شاخص تولید صنعتی

شاخص تولید صنعتی یک شاخص اقتصادی است که میزان تولید واقعی بخش صنعت را اندازه‌گیری می‌کند. این شاخص به‌عنوان یک نماگر کوتاه‌مدت اقتصادی، تغییرات در مقدار کالاها و خدمات تولید شده توسط بخش‌های اقتصادی مورد نظر را نشان می‌دهد. بررسی شاخص تولید صنعتی براساس قیمت‌های ثابت ۱۴۰۰ و رشد آن نیز مؤید وضعیت کاهشی محدود شاخص تولید صنعتی از زمستان ۱۴۰۲ و در سال ۱۴۰۳ است (شکل ۲). نکته مهم این است که در هر ۳ فصل سال ۱۴۰۳ رشد شاخص تولید صنعتی از فصل قبل خود کمی کمتر بوده و در واقع روند رشد آن نزولی است.

شکل ۲. نمودار شاخص تولید صنعتی (محور عمودی سمت چپ) و روند رشد آن (محور عمودی سمت راست) - درصد [۱]

۳-۲. مقایسه رشد ارزش افزوده بخش صنعت با سایر بخش‌ها

روند رکودی بخش صنعت در سال ۱۴۰۲ در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی و همچنین کل اقتصاد ایران قابل ملاحظه بوده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود (جدول ۲)، رشد ارزش افزوده بخش صنعت در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳، به‌رغم عملکرد مناسب در سال ۱۴۰۱، از رشد اقتصاد ایران و حتی از رشد اقتصادی بدون نفت نیز کمتر بوده که این میزان نشان می‌دهد بخش صنعت در سال ۱۴۰۳ در وضعیت رونق قرار نداشته است و اگر سیاست‌های مناسبی برای آن اتخاذ نشود، این وضعیت می‌تواند تشدید شود.

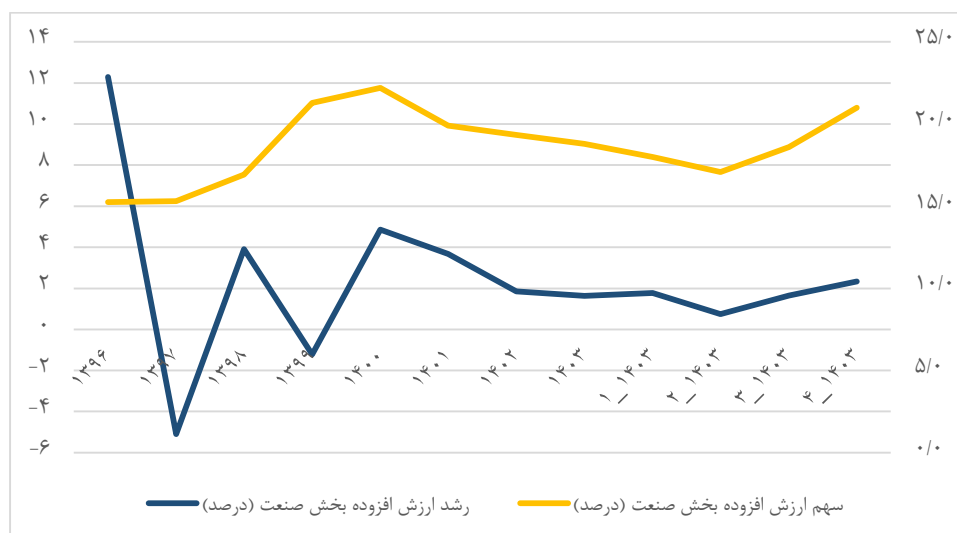
جدول ۲. مقایسه رشد اقتصادی بخش صنعت با سایر بخش‌های اقتصاد ایران طی سال‌های گذشته - درصد [۱]

سال / فصل	گروه کشاورزی	گروه صنعت	معدن	استخراج نفت و گاز طبیعی	سایر معادن	صنعت	توزیع گاز طبیعی	تأمین آب و برق	ساخت‌مان	گروه خدمات	محصول ناخالص داخلی (بدون نفت)	محصول ناخالص داخلی (به قیمت پایه)
۱۴۰۰	-۱۰.۸	۶.۰	۹.۸	۹.۸	۹.۶	۴.۹	۳.۵	-۱۲.۱	-۲.۲	۳.۶	۲.۲	۳.۷
۱۴۰۱	-۱.۸	۴.۹	۷.۴	۸.۱	۱.۲	۳.۷	۴.۸	-۰.۲	-۲.۳	۳.۰	۲.۵	۳.۶
۱۴۰۲	-۲.۴	۶.۲	۱۳.۱	۱۴.۳	۲.۲	۱.۸	-۸.۴	۳.۲	۳.۶	۳.۶	۱.۹	۴.۶
۱۴۰۳	۳.۲	۳.۴	۵.۷	۶.۲	۰.۵	۱.۶	۰.۵	۲.۴	۰.۵	۲.۵	۲.۱	۳.۰
۱۴۰۳-۱	۲.۳	۵.۹	۹.۵	۱۰.۳	۲.۳	۱.۸	۸.۷	۴.۵	۲.۲	۳.۱	۲.۹	۴.۶
۱۴۰۳-۲	۳.۱	۴.۱	۵.۷	۶.۲	۰.۷	۰.۸	۲۴.۷	۰.۶	-۱.۲	۱.۸	۲.۲	۳.۱
۱۴۰۳-۳	۴.۲	۰.۹	۱.۸	۲.۰	-۰.۲	۱.۶	-۷.۶	۲.۸	-۰.۹	۲.۲	۱.۵	۱.۶
۱۴۰۳-۴	۲.۵	۲.۷	۵.۶	۶.۲	-۰.۸	۲.۳	-۲۰.۸	۲.۲	۱.۵	۳.۱	۱.۸	۲.۹

به نظر می‌رسد که وضعیت نامناسب بخش صنعت، به‌رغم برخی سال‌ها که این بخش رشد قابل قبولی را ثبت کرده، روندی مزمن و حداقل میان‌مدت است. این موضوع را می‌توان در مقایسه رشد ارزش افزوده بخش و سهم آن از تولید

ناخالص داخلی ملاحظه کرد (شکل ۳). سهم بخش صنعت از کل اقتصاد از سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. همچنین، از دست دادن سهم این بخش از کل اقتصاد نشان می‌دهد این بخش در سال‌های اخیر با موانع مختلفی روبه‌رو است که سبب شده فعالیت‌های صنعتی که اهمیتی راهبردی برای اقتصاد کشور دارند، در رقابت با سایر بخش‌های اقتصادی رشد کمتری داشته باشند. به نظر می‌رسد که این وضعیت در پاییز و زمستان سال ۱۴۰۳ بهبود یافته است.

شکل ۳. نمودار رشد ارزش افزوده صنعتی و سهم بخش صنعت از GDP - درصد [۱]

در جمع‌بندی این بخش از بررسی شاخص‌های کلان بخش صنعت می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. به‌رغم روند رو به رشد ارزش افزوده بخش صنعت از سال ۱۴۰۰ به بعد، در سال ۱۴۰۲ و در نه سال ۱۴۰۳ شاهد کاهش مستمر رشد صنعتی و کاهش سرعت رشد آن هستیم و این وضعیت در شاخص تولید صنعتی نیز قابل ملاحظه است. شایان توجه است که رشد ارزش افزوده این بخش در زمستان ۱۴۰۴ افزایش یافته است.

۲. از سال ۱۴۰۰ به بعد و با کاهش رشد ارزش افزوده بخش صنعت، شاهد از دست دادن سهم این بخش از کل اقتصاد هستیم که نشان می‌دهد این بخش در سال‌های اخیر با موانع مختلفی روبه‌رو است و سبب شده فعالیت‌های صنعتی که اهمیتی راهبردی برای اقتصاد کشور دارند، در رقابت با سایر بخش‌های اقتصادی رشد کمتری داشته باشند. اما این سهم در نیمه دوم سال ۱۴۰۳ افزایش یافته است، که این امر می‌تواند به افزایش سهم بخش صنعت از کل اقتصاد منجر شود.

۳. بررسی وضعیت تولید و فروش در زیربخش‌های مهم بخش صنعت

همان‌طور که در بخش قبل بیان شد، شواهدی از ورود بخش صنعت به رکود از سال ۱۴۰۲ به‌ویژه در نیمه نخست سال ۱۴۰۳ براساس آمارهای رسمی حساب‌های ملی دیده می‌شود. با توجه به اینکه آمارهای به‌روز برای زمستان ۱۴۰۳ و در سطح زیربخش‌های صنعت هنوز منتشر نشده است، می‌توان از برخی از آمارهای جایگزین برای بررسی وضعیت

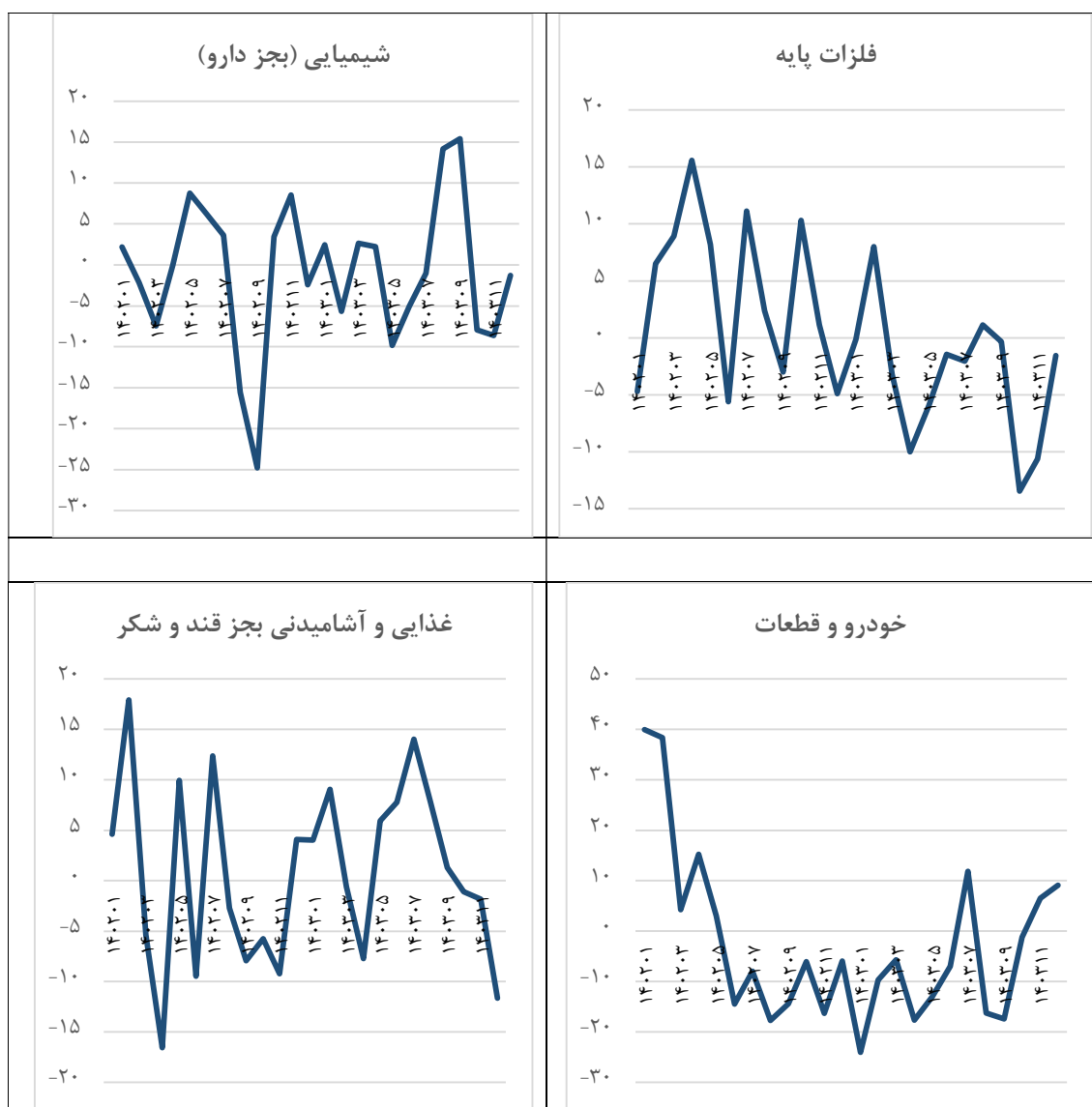
بخش صنعت در سال‌های اخیر، منتهی به زمستان ۱۴۰۳ استفاده کرد. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال‌های اخیر براساس عملکرد شرکت‌های بورسی در سطح رشته‌فعالیت‌های مختلف اقدام به محاسبه برخی از آمارها، از جمله شاخص تولید و فروش در بخش صنعت کرده است که در این بخش براساس این محاسبات، می‌توان وضعیت کلی بخش صنعت و همچنین زیربخش‌های صنعتی را رصد کرد.

براساس محاسبات انجام شده در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، بخش صنعت در سال ۱۴۰۳ وارد رکود شده، به طوری که رشد تولید شرکت‌های صنعتی بورسی نسبت به مدت مشابه سال در این بخش بیش از ۱.۱ درصد منفی بوده است (جدول ۳). این وضعیت در سطح برخی از زیربخش‌های مختلف صنعت نیز قابل ملاحظه است. به طور مشخص در صنایع «چوب و کاغذ»، «محصولات فلزی به جز ماشین‌آلات و تجهیزات»، «دارو»، «خودرو و قطعات»، «کاشی و سرامیک»، «فلزات پایه»، «سایر کانی غیرفلزی»، «سیمان»، «کانی غیرفلزی» و «شیمیایی (به جز دارو)» در سال ۱۴۰۳ با رشد منفی در تولید روبه‌رو بوده‌اند.

همچنین وضعیت فروش شرکت‌های صنعتی بورسی وضعیتی بهتر از تولید آنها را نشان می‌دهد، به طوری که رشد فروش شرکت‌های بورسی در سال ۱۴۰۳ افزایش یافته است. با توجه به اینکه افزایش فروش از کاهش تولید صنایع بیشتر بوده، این میزان نشان می‌دهد که رکود فعلی بخش صنعت بیشتر از ناحیه کاهش تولید و عرضه است. این در حالی است که وضعیت فروش در شش ماهه دوم ۱۴۰۳ در اکثر صنایع افزایش خوبی در مقایسه با نیمه نخست همان سال داشته است.

جدول ۳. رشد تولید در بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) و زیربخش‌های عمده آن منتهی به شش ماهه دوم سال ۱۴۰۳ - درصد [۲]

شش ماهه دوم ۱۴۰۳	شش ماهه اول ۱۴۰۳	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۰	
۱.۱	۲.۹	۲.۰	-۱.۲	-۴.۲	-۶.۰	غذایی و آشامیدنی به جز قند و شکر
۳۸.۷	۸.۸	۲۲.۹	-۲۱.۲	۲۹.۰	۲۲.۴	منسوجات
-۲۶.۰	-۲۵.۳	-۲۵.۶	-۲۰.۷	-۸.۴	-۱۳.۶	چوب و کاغذ
۳.۷	۳.۱	۳.۴	۲.۵	-۲.۱	۷.۱	کک و پالایش
۱.۳	-۲.۳	-۰.۵	-۲.۲	-۳.۷	-۴.۵	شیمیایی (به جز دارو)
-۵.۵	-۱۱.۱	-۸.۳	۱۲.۷	۱۱.۹	-۸.۶	دارو
۷.۵	۸.۵	۸.۰	۰.۶	۳.۳	۱.۰	لاستیک و پلاستیک
۰.۰	-۲.۳	-۱.۲	۵.۸	۷.۳	۰.۰	کانی غیرفلزی
-۴.۱	-۷.۰	-۵.۶	-۱۳.۱	۹.۲	۷.۹	کاشی و سرامیک
۱.۷	-۴.۶	-۱.۵	۶.۴	۵.۸	-۰.۷	سیمان
-۹.۴	۴.۷	-۲.۶	۷.۸	۷.۸	-۳.۶	سایر کانی غیرفلزی
-۴.۶	-۲.۳	-۳.۵	۳.۶	۵.۷	-۲.۴	فلزات پایه
-۱۰.۲	-۷.۰	-۸.۶	-۹.۲	۱۵.۷	-۲.۹	محصولات فلزی به جز ماشین‌آلات و تجهیزات
۱۸.۷	۱۳.۹	۱۶.۳	-۳.۸	۱۹.۹	۱۶.۸	تجهیزات برقی
۷.۰	-۳.۹	۱.۴	۸.۱	۳۳.۵	-۳.۸	ماشین‌آلات و تجهیزات
-۲.۰	-۱۳.۱	-۷.۷	-۰.۱	۴۰.۴	۱۰.۰	خودرو و قطعات
-۰.۹	-۱.۳	-۱.۱	۱.۰	۵.۰	-۲.۱	شاخص صنعت

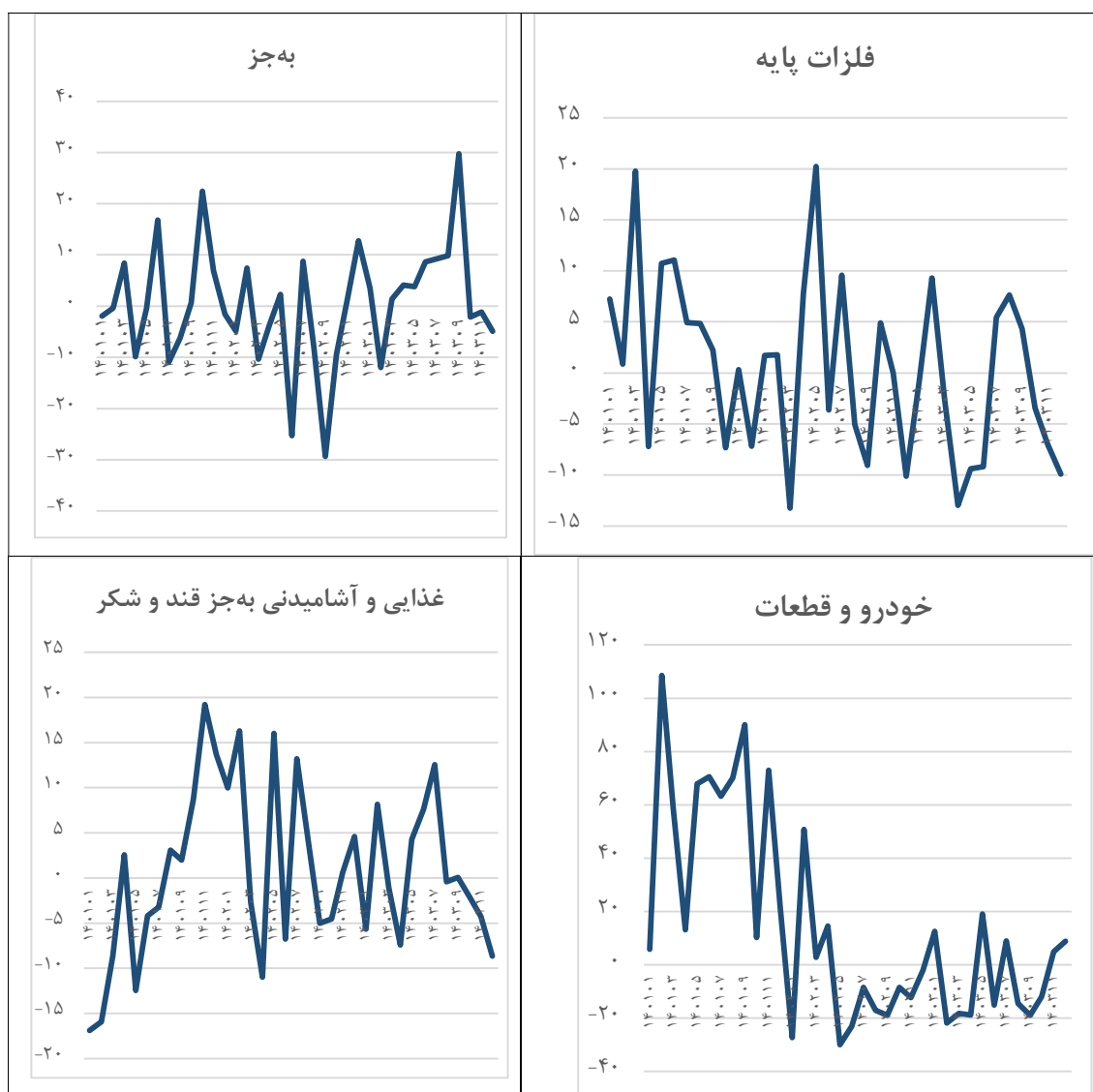
شکل ۴. نمودار تولید در زیربخش‌های منتخب بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ - درصد [۲]

بررسی روند رشد تولید در زیربخش‌های منتخب بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ در شکل ۴ نشان می‌دهد که رشد تولید در صنایع منتخب شیمیایی و خودرو و قطعات در شش‌ماهه دوم سال مذکور در مقایسه با شش‌ماهه نخست همان سال وضعیت بهتری داشته است. این درحالی است که صنایع مواد غذایی و آشامیدنی و فلزات پایه از رشد تولیدی کمتری در شش‌ماهه دوم سال مذکور در مقایسه با شش‌ماهه نخست همان سال برخوردار بوده‌اند.

جدول ۴. رشد فروش در بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) و زیربخش‌های عمده آن منتهی به شش‌ماهه دوم سال

۱۴۰۳- درصد [۲]

عنوان	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	شش‌ماهه اول ۱۴۰۳	شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳
غذایی و آشامیدنی به‌جز قند و شکر	-۵.۲	-۱.۶	۲.۵	۰.۰	۰.۸	-۰.۷
منسوجات	۲.۷	۳۹.۸	-۲۱.۴	۹.۱	-۵.۹	۲۶.۵
چوب و کاغذ	۳.۷	-۶.۵	-۲۵.۷	-۵۳.۳	-۴۹.۰	-۵۷.۳
کک و پالایش	۶.۲	-۱.۳	۰.۸	۳.۳	۲.۵	۴.۱
شیمیایی (به‌جز دارو)	-۵.۲	۱.۵	-۵.۷	۳.۷	۱.۴	۶.۱
دارو	۷.۹	-۲.۸	۱۲.۴	-۵.۲	-۸.۵	-۱.۸
لاستیک و پلاستیک	۱۲.۰	۵.۷	۰.۰	۷.۹	۸.۲	۷.۶
کانی غیرفلزی	-۰.۹	۸.۷	۹.۰	-۲.۲	-۲.۹	-۱.۵
کاشی و سرامیک	۱۰.۱	۲۸.۱	-۸.۰	-۶.۰	-۷.۰	-۵.۱
سیمان	-۲.۳	۶.۰	۶.۰	۰.۳	-۰.۸	۱.۵
سایر کانی غیرفلزی	-۲.۰	۴.۸	۱۰.۰	-۵.۲	-۴.۹	-۵.۴
فلزات پایه	-۰.۱	۳.۱	۰.۰	-۲.۷	-۴.۵	-۰.۷
محصولات فلزی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات	۱۱.۰	۶.۶	-۱۱.۴	-۷.۶	-۱۱.۰	-۴.۲
تجهیزات برقی	۴۴.۹	۲۶.۷	-۴۰.۲	۱۸.۰	۱۲.۲	۲۴.۰
ماشین‌آلات و تجهیزات	۴۱.۹	۳۱.۰	۴.۳	۱.۷	-۵.۷	۹.۸
خودرو و قطعات	۱۴.۱	۵۰.۷	-۸.۷	-۶.۵	-۸.۴	-۴.۵
شاخص صنعت	۰.۲	۶.۴	-۳.۶	۰.۲	-۱.۸	۲.۲

شکل ۵. نمودار فروش در زیربخش‌های منتخب بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ - درصد [۲]

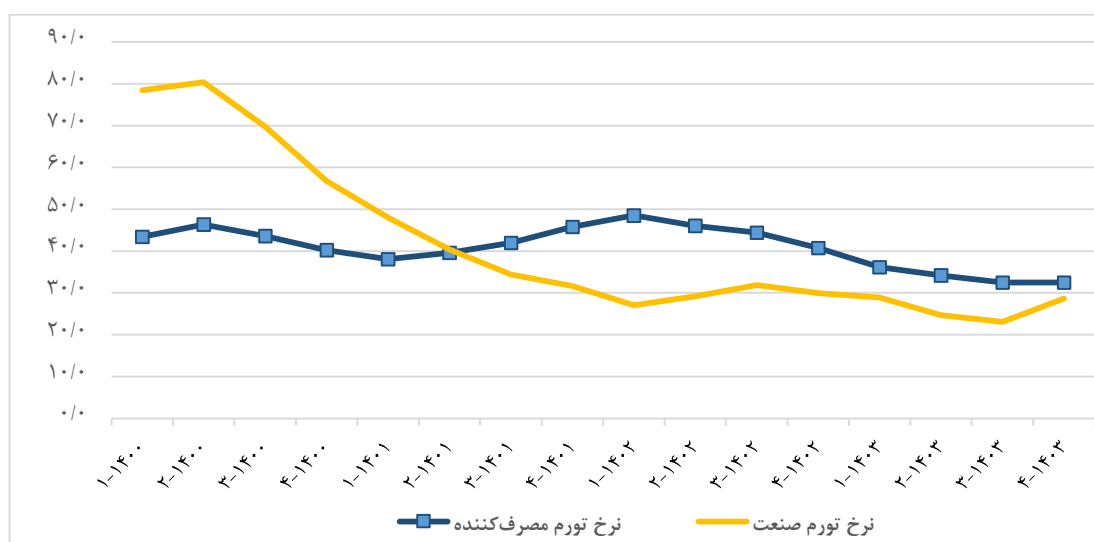
مطالعه روند رشد فروش در زیربخش‌های منتخب بخش صنعت (شرکت‌های بورسی) منتهی به شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ در شکل ۵ نشان می‌دهد که صنایع منتخب شیمیایی، خودرو و قطعات و فلزات پایه در شش‌ماهه دوم سال مذکور در مقایسه با شش‌ماهه نخست همان سال وضعیت فروش بهتری داشته‌اند. لذا در جمع‌بندی این بخش می‌توان گفت:

۱. رکود در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ به‌صورت رشد منفی تولید شرکت‌های صنعتی بورسی نمایان شده است. هرچند در این مدت وضعیت فروش شرکت‌های بورسی بهتر شده است. گفتنی است؛ با توجه به اینکه کاهش تولید در مقایسه با فروش شدیدتر بوده، لذا به‌نظر می‌رسد که الگوی رکود بخش صنعت بیشتر مطابق با رکود عرضه است.

۲. رکود در بخش صنعت در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۳ در کاهش تولید صنایع «چوب و کاغذ»، «محصولات فلزی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات»، «دارو»، «خودرو و قطعات»، «کاشی و سرامیک»، «فلزات پایه»، «سایر کانی غیرفلزی»، «سیمان»، «کانی غیرفلزی» و «شیمیایی (به‌جز دارو)» نمایان شده است و به‌نظر می‌رسد با ادامه وضعیت جاری در ماه‌های آینده رکود در این بخش فراگیرتر شود.

۴. قیمت‌ها و تورم در بخش صنعت

یکی از شاخصه‌هایی که همواره می‌توان از آن برای ارزیابی وضعیت بخش صنعت استفاده کرد، تحولات قیمت و تورم شاخص قیمت تولیدکننده محصولات صنعتی است. اهمیت این تحولات از این جهت است که اولاً، به‌طور معمول تورم تولیدکننده با یک وقفه به تورم محصولات مصرفی منتقل می‌شود، ثانیاً، مقایسه تورم بخش صنعت و زیربخش‌های مهم آن با سایر متغیرهای مهم این بخش، ازجمله تولید و فروش می‌تواند به فهم تحولات عمده در این بخش کمک کند.

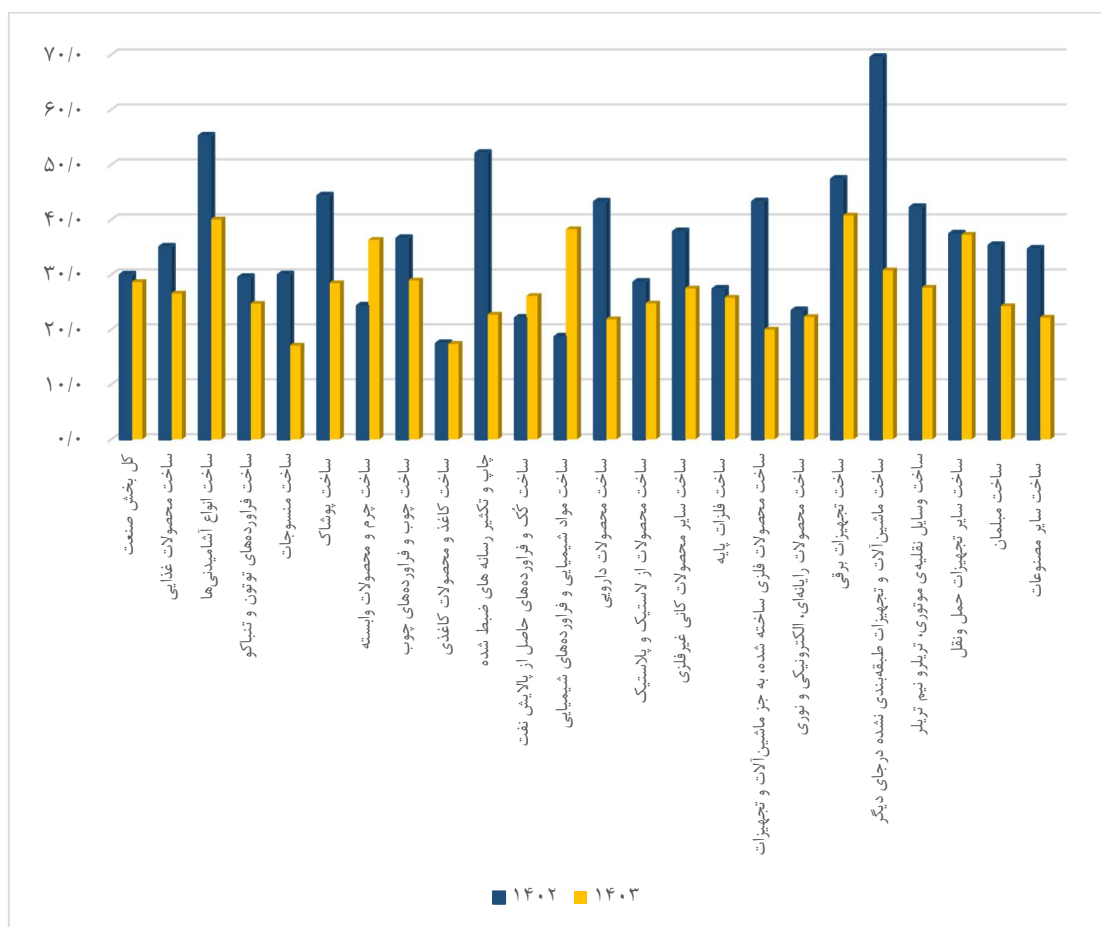

شکل ۶. نمودار مقایسه روند تورم قیمت تولیدکننده بخش صنعت با تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده-درصد [۳]

بررسی و مقایسه تورم تولیدکننده محصولات صنعتی نشان می‌دهد که از بهار ۱۴۰۲ تورم تولیدکننده محصولات صنعتی روند نزولی محسوس را طی کرده است. این وضعیت تا زمستان سال ۱۴۰۳ ادامه داشته و در زمستان تغییر جهت داده و افزایشی شده است. اگرچه تورم تولیدکننده، به‌ویژه تورم تولیدکننده محصولات صنعتی همواره نقش شاخص پیشین نسبت به تورم مصرف‌کننده دارد و تورم مصرف‌کننده با چند وقفه آن را دنبال می‌کند، اما الگوی حاکم بر سال‌های اخیر تفاوت‌های زیادی دارد. به‌طوری‌که در سال‌های اخیر قیمت محصولات صنعتی از تورم عمومی کشور کمتر بوده است. قیمت‌گذاری محصولات عمده صنعتی، ازجمله خودرو، محصولات شیمیایی، سیمانی و مانند آن سبب شده تا فاصله قیمت کارخانه و رشد آن نسبت به قیمت در بازار نهایی متفاوت باشد و بر شکل‌گیری این روند تأثیرگذار بوده است. لذا محدودیت‌ها در تولید و عدم دسترسی به منابع مالی از مهم‌ترین چالش‌ها بوده است. در زمستان ۱۴۰۳

افزایش شدید نرخ ارز و با توجه به وابستگی قابل توجه تولید به نرخ ارز از کانال واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای از مهم‌ترین عوامل افزایش نرخ تورم صنعت است.

شکل ۷. نمودار نرخ تورم شاخص قیمت محصولات صنعتی در صنایع مختلف - درصد [۴]

مقایسه نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده محصولات صنعتی برحسب رشته‌فعالیت‌های مختلف (کدهای دورقمی ISIC) نیز نشان می‌دهد که به‌غیر از دو صنعت (ساخت چرم و محصولات وابسته، ساخت کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت و ساخت محصولات شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی)، در سایر رشته‌فعالیت‌های صنعتی نرخ تورم در سال ۱۴۰۳ از متوسط سال ۱۴۰۲ کمتر بوده است (شکل ۷). به‌عبارت‌دیگر، تقریباً در همه صنایع شاهد کاهش نرخ تورم تولیدکننده محصولات صنعتی هستیم که با روند کلان آن در سطح کل بخش صنعت نیز هماهنگ است.

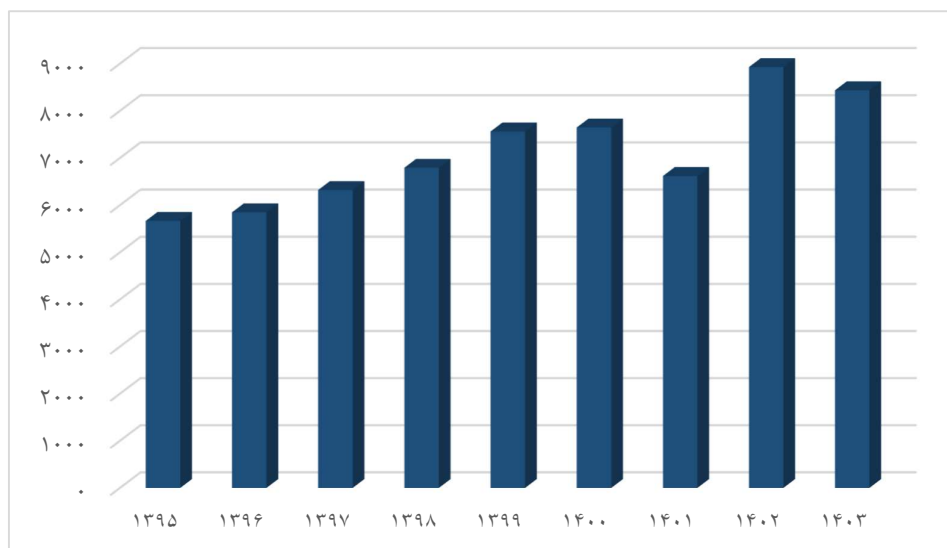
درمجموع می‌توان نکات کلیدی زیر را درخصوص روند قیمت‌ها در بخش صنعت تا تابستان ۱۴۰۳ بیان کرد:

۱. روند کلی شاخص قیمت محصولات صنعتی از بهار ۱۴۰۲ به‌بعد روندی نزولی را نشان می‌دهد.
۲. نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده از پاییز ۱۴۰۱ همواره کمتر از نرخ تورم مصرف‌کننده بوده است که می‌توان آن را به روند رو به رکود بخش صنعت ناشی از محدودیت‌ها در تولید، عدم دسترسی به منابع مالی برای تولید و سیاست‌های قیمت‌گذاری محصولات مهم صنعتی نسبت داد.

۳. در سال ۱۴۰۳ در مقایسه با سال ماقبل سطح رشته‌فعالیت‌های صنعتی به‌غیر از ساخت چرم و محصولات وابسته، ساخت کک و فراورده‌های حاصل از پالایش نفت و ساخت محصولات شیمیایی که در آنها شاهد افزایش نرخ تورم هستیم، در سایر صنایع نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده محصولات صنعتی روندی نزولی را نشان می‌دهد.

۵. مجوزهای بهره‌برداری رشته‌فعالیت‌های صنعتی

یکی از شاخص‌هایی که پویایی بخش صنعت را نشان می‌دهد، وضعیت پروانه‌های بهره‌برداری بوده که وضعیت میزان بهره‌برداری از واحدهای جدید صنعتی است. بررسی تعداد، اشتغال و سرمایه پروانه‌های بهره‌برداری طرح‌های صنعتی، اطلاعات مفیدی در خصوص وضعیت بخش صنعت از منظر پویایی ارائه می‌دهد. اطلاعات تعداد پروانه‌های گزارش شده توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت نشان می‌دهد که تعداد آنها در سال ۱۴۰۳ در مقایسه با سال قبل کاهش یافته که گویای روند رو به کاهش اعطای مجوزهای بهره‌برداری در سال ۱۴۰۳ است (شکل ۸). این در حالی است که در سال ۱۴۰۲ تعداد مجوزها نسبت به سال قبل افزایش یافته بود.

شکل ۸. نمودار تعداد مجوزهای بهره‌برداری [۵]

به‌منظور داشتن تصویری دقیق‌تر، می‌توان بررسی کرد که این مجوزها از نظر میزان اشتغال‌زایی و همچنین میزان سرمایه‌گذاری صورت گرفته چه وضعیتی دارند؟ بررسی نسبت اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری به تعداد کل پروانه‌ها می‌تواند شاخصی از متوسط میزان اشتغال ایجاد شده به‌ازای هر مجوز باشد. بر این اساس، در سال ۱۴۰۳ به‌ازای هر پروانه بهره‌برداری ۵۰ اشتغال ایجاد شده، که این میزان در مقایسه با سال قبل در حدود ۱۲ درصد رشد داشته است (جدول ۵). قابل‌توجه است که در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ در مقایسه با شش‌ماهه اول همان سال میزان اشتغال

به‌ازای هر مجوز بهره‌برداری ۴۰ درصد و تعداد مجوزها ۲۵ درصد رشد و میزان اشتغال ۷۴ درصد رشد داشته که این میزان گویای افزایش قابل توجه اشتغال حاصل از مجوز است.

جدول ۵. نسبت اشتغال مجوز به تعداد مجوز [۵]

عنوان	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	شش‌ماهه اول ۱۴۰۳	شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳	درصد تغییرات شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ نسبت به شش‌ماهه اول ۱۴۰۳
کشاورزی، شکار و فعالیت‌های خدماتی وابسته	-	۱۰	۱۸	۶۶	۳۳	۷۷	۱۳۴
استخراج زغال‌سنگ و لیتیت	۱۵	۳۳	۲۵	۹	۱۲	۶	-۵۰
استخراج کانه‌های فلزی	۱۰۵	۷۶	۱۵۸	۹۴	۱۲۶	۸۲	-۳۵
استخراج سایر معادن	۹	۱۰	۱۵	۱۲	۱۲	۱۳	۶
محصولات غذایی و آشامیدنی‌ها	۱۸	۳۸	۵۰	۶۹	۴۵	۸۷	۹۴
محصولات از توتون و تنباکو	۴۱	۱۲	۸۶	۴۹	۳۱	۷۱	۱۲۸
ساخت منسوجات	۲۳	۴۱	۴۸	۶۰	۵۱	۶۵	۲۷
پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۲۹	۲۷	۴۱	۴۱	۴۵	۳۷	-۱۸
دباغی، چرم، کیف، چمدان و کفش	۱۴	۱۰	۲۳	۲۳	۱۸	۲۷	۴۶
چوب و محصولات چوبی به‌جز میل	۱۴	۲۸	۲۵	۵۱	۶۰	۴۳	-۲۷
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۳	۲۵	۳۱	۳۰	۲۹	۳۰	۱
انتشار و چاپ و تکثیر	۲۹	۱۸	۳۲	۶۳	۷۴	۵۹	-۲۰
کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۴۸	۲۲	۵۴	۱۱۱	۶۱	۱۵۵	۱۵۴
ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۱۹	۳۳	۳۵	۳۶	۳۳	۳۹	۲۱
محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۳	۲۳	۲۷	۲۷	۲۸	۲۶	-۷
سایر محصولات کانی غیرفلزی	۱۴	۲۱	۲۷	۳۴	۳۰	۳۸	۲۶
ساخت فلزات اساسی	۵۷	۷۲	۱۸۵	۱۳۳	۷۹	۱۸۴	۱۳۴
محصولات فلزی فابریک	۱۹	۲۵	۳۲	۲۹	۳۰	۲۹	-۱
ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات	۱۹	۳۴	۵۱	۴۹	۴۷	۵۱	۱۰
ماشین‌آلات دفتری و حسابداری	۲۱	۱۹	۴۰	۴۲	۴۶	۳۸	-۱۸
ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی	۲۰	۳۲	۶۲	۶۴	۵۲	۷۲	۳۸
رادیو و تلویزیون وسایل ارتباطی	۳۳	۳۸	۳۴	۴۸	۵۲	۴۵	-۱۳
ابزار پزشکی، اپتیکی، دقیق و ساعت	۲۵	۲۰	۳۷	۳۵	۲۴	۴۲	۷۲
وسایل نقلیه موتوری	۵۵	۵۷	۱۳۷	۱۷۷	۱۲۷	۲۱۷	۷۱
سایر تجهیزات حمل‌ونقل	۲۲	۳۴	۴۲	۵۱	۶۱	۴۵	-۲۸
مبلمان سایر مصنوعات	۱۸	۲۵	۲۱	۲۳	۲۶	۲۰	-۲۵
بازیافت	۱۰	۱۶	۱۹	۱۹	۱۹	۱۸	-۵

عنوان	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	شش‌ماهه اول ۱۴۰۳	شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳	درصد تغییرات شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ نسبت به شش‌ماهه اول ۱۴۰۳
تولید انرژی	۲۷	۴۷	۱۰	۲۶	۲۶	-	-
جمع‌آوری، تصفیه و توزیع آب	-	۷	۲۳	۸۰	۱۳۵	۲۴	-۸۲
فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل‌ونقل؛ فعالیت‌های اژانس‌های مسافرتی	۳۷	۲۲	۹	۸	۱۰	۷	-۲۲
کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۹	۶	۵	۵	۵	۵	-۹
سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۱۰	۱۶	۲۸	۲۸	۱۷	۳۶	۱۱۸
فاضلاب، دفع زباله، بهداشت محیط و سایر فعالیت‌های مشابه	۶	۱۵	۳۶	-	-	-	-
مجموع	۲۱	۳۰	۴۵	۵۰	۴۱	۵۷	۴۰

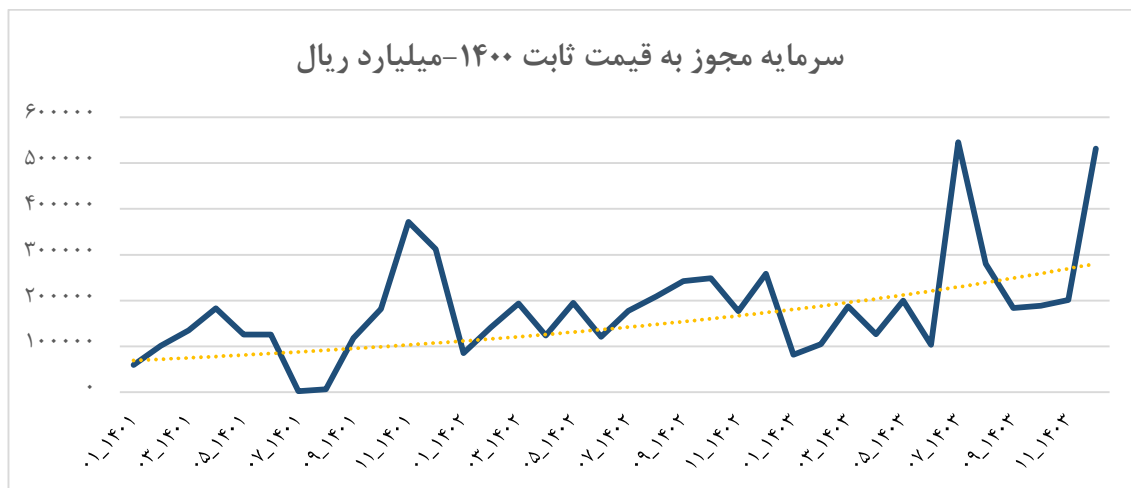
بررسی نسبت سرمایه مجوز به تعداد آنها نیز (به قیمت ثابت)^۱ می‌تواند معیاری از میزان سرمایه‌گذاری در هر مجوز باشد. در واقع این شاخص بیانگر سرمایه‌ای است که برای اخذ مجوز تأسیس از وزارت صمت (صنعت، معدن و تجارت) نیاز است که بسته به نوع فعالیت و نوع مجوز مورد نظر، متفاوت است. بررسی این شاخص در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که میزان سرمایه (به قیمت‌های ثابت) به‌ازای هر واحد بهره‌برداری شده در آن سال در مقایسه با سال قبل افزایش یافته است. در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ نیز این نسبت در مقایسه با شش‌ماهه اول همان سال به‌شدت افزایش داشته است. همچنین رشته‌فعالیت‌های «دباغی، چرم، کیف، چمدان و کفش»، «استخراج زغال سنگ و لنینیت»، «بازیافت»، «بازار پزشکی، اپتیکی، دقیق و ساعت»، «ساخت کاغذ و محصولات کاغذی»، «راديو، تلویزیون و وسایل ارتباطی»، «محصولات فلزی فابریکی»، «ساخت منسوجات»، «مبلمان سایر مصنوعات» و «وسایل نقلیه موتوری» در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ رشد منفی داشته است که نشان می‌دهد در این فعالیت‌ها سرمایه‌گذاری در هر مجوز کمتر از شش‌ماهه اول همان سال بوده است (جدول ۶). همچنین شکل ۹ بیانگر روند سرمایه مجوز به قیمت ثابت ۱۴۰۰ و به‌صورت ماهیانه است که افزایش قابل توجه سرمایه‌گذاری برای مجوز را در ماه‌های مهر و اسفند ۱۴۰۳ نشان می‌دهد.

۱. لازم به توضیح است که برای محاسبه به قیمت ثابت از شاخص ضمنی سرمایه‌گذاری محاسبه شده براساس اطلاعات حساب‌های ملی مرکز آمار استفاده شده است.

جدول ۶. نسبت سرمایه مجوز به تعداد مجوز - به قیمت ثابت ۱۴۰۰ - میلیارد ریال [۵]

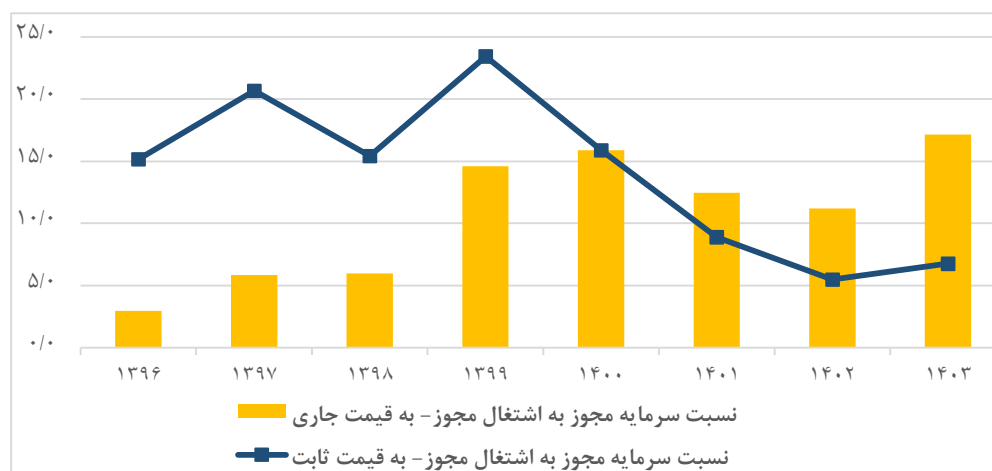
عنوان	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	شش‌ماهه اول ۱۴۰۳	شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳	درصد تغییرات شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ نسبت به شش‌ماهه اول ۱۴۰۳
کشاورزی، شکار و فعالیت‌های خدماتی وابسته	-	۲۲	۴۹۲	۲۳۶	۱۰۶	۲۶۰	۱۴۶
استخراج زغال‌سنگ و لینییت	۴۲۸	۱۳۳	۱۴۳	۱۷۱	۲۶۸	۷۸	-۷۱
استخراج کانه‌های فلزی	۳۱۴۱	۲۷۷۵	۵۳۸۸	۳۴۷۱	۳۰۶۵	۳۳۸۸	۱۱
استخراج سایر معادن	۹۰	۱۰۳	۹۷	۹۱	۸۸	۸۸	۱
محصولات غذایی و آشامیدنی‌ها	۱۸۰	۱۵۹	۱۲۸	۲۱۳	۲۰۵	۲۰۸	۲
محصولات از توتون و تنباکو	۱۵۱۴	۳۲۳	۶۸۲	۲۹۷	۹۴	۵۱۸	۴۴۹
ساخت منسوجات	۱۶۸	۲۱۰	۲۰۲	۲۴۰	۲۴۸	۲۲۲	-۱۰
پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۴۵	۲۵	۲۱۰	۵۵	۴۸	۵۷	۱۸
دبافی، چرم، کیف، چمدان و کفش	۵۷	۷۹	۸۶	۱۳۳	۲۳۲	۵۷	-۷۵
چوب و محصولات چوبی به‌جز میل	۲۵۸	۹۲۵	۲۶۰	۲۸۷	۲۸۰	۲۸۰	۰
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۳۲	۲۴۲	۲۲۳	۱۵۷	۱۹۵	۱۲۳	-۳۷
انتشار و چاپ و تکثیر	۳۶۰	۱۸۰	۲۵۲	۳۲۶	۲۲۷	۳۴۲	۵۱
کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۳۲۷۹	۳۵۷	۳۳۴	۱۸۰۴	۷۹۰	۲۵۲۸	۲۲۰
ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۴۴۱	۴۱۴	۱۶۷	۳۹۶	۱۳۶	۵۶۴	۳۱۵
محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۱۲	۱۲۷	۱۸۱	۱۲۹	۱۱۷	۱۳۲	۱۳
سایر محصولات کانی غیرفلزی	۱۷۵	۲۳۰	۲۲۹	۲۹۸	۱۷۶	۳۸۳	۱۱۸
ساخت فلزات اساسی	۱۴۸۷	۱۲۴۸	۱۶۷۹	۱۸۷۴	۷۸۵	۲۷۲۸	۲۴۸
محصولات فلزی فابریک	۱۲۳	۱۴۹	۱۳۶	۱۷۵	۱۸۴	۱۶۰	-۱۳
ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات	۱۳۲	۲۲۰	۱۹۰	۱۴۰	۱۲۶	۱۴۴	۱۵
ماشین‌آلات دفتری و حسابداری	۵۸	۳۲	۳۲	۷۰	۳۴	۱۰۹	۲۱۹
ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی	۷۱	۹۱	۱۸۹	۱۸۵	۱۴۰	۲۰۶	۴۸
رادیو و تلویزیون وسایل ارتباط	۱۱۲	۷۷	۱۰۹	۱۸۶	۲۱۱	۱۶۳	-۲۳
ابزار پزشکی، اپتیکی، دقیق و ساعت	۱۱۶	۱۰۹	۸۷	۱۰۸	۱۴۷	۸۱	-۴۵
وسایل نقلیه موتوری	۲۹۰	۲۴۴	۳۴۹	۳۲۳	۳۲۱	۳۰۹	-۴
سایر تجهیزات حمل‌ونقل	۱۳۵	۱۳۸	۱۴۲	۱۳۲	۱۲۳	۱۳۰	۶
مبلمان سایر مصنوعات	۸۵	۱۰۲	۱۲۳	۶۹	۶۹	۶۵	-۵
بازیافت	۵۴	۱۰۷	۱۳۳	۱۳۱	۱۷۵	۹۴	-۴۶
تولید انرژی	۳۳۰	۶۶۳۱	۷۰۷	۱۴۱	۱۴۶	-	-
جمع‌آوری، تصفیه و توزیع آب	-	۴۲۲	۱۱۸۱	۳۰۱۸	۲۵۹۶	۳۲۷۳	۲۶
فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل‌ونقل؛ فعالیت‌های اژانس‌های مسافرتی	۱۱۳۲	۲۰۱	۶۷	۲۰	۷	۲۳	۲۱۶
کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۲۳۴	۲۵۴	۱۵۲	۴۲۸	۳۱	۵۸۱	۱۷۸۷
سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۶۰	۵۲	۶۵	۵۳	۴۰	۵۹	۴۶
فاضلاب، دفع زباله، بهداشت محیط و سایر فعالیت‌های مشابه	۱۹۴	۳۶	۹	-	-	-	-
مجموع	۳۳۵	۲۶۸	۲۴۵	۳۳۹	۲۱۴	۴۱۳	۹۳

شکل ۹. نمودار سرمایه مجوز به قیمت ثابت ۱۴۰۰-میلیارد ریال [۵]

یکی از شاخص‌های مفید در بررسی پروانه‌های بهره‌برداری، میزان سرمایه لازم به‌ازای هر نفر اشتغال ایجاد شده است. این شاخص نشان می‌دهد که در هر سال، به‌طور متوسط به‌ازای هر نفر اشتغال ایجاد شده چه میزان سرمایه‌گذاری صورت گرفته که این به‌نوعی نشانگر سرمایه‌گذاری لازم برای ایجاد اشتغال صنعتی است. بررسی نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز در سال ۱۴۰۳ نشان‌دهنده آن است که در این سال برای ایجاد هر واحد شغل به قیمت ثابت ۱۴۰۰ برابر ۶.۸ میلیارد ریال سرمایه صرف شده که این میزان در مقایسه با سال قبل ۲۳.۱ درصد افزایش یافته است. در شش‌ماه دوم ۱۴۰۳ این نسبت در مقایسه با شش‌ماه اول همان سال افزایش (۳۸ درصد) یافته است.

شکل ۱۰ نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۳، به‌طور مشهودی سرمایه‌گذاری بیشتری برای ایجاد اشتغال در فعالیت‌های صنعتی صورت گرفته است. این موضوع نشانگر این است که فعالیت‌های صنعتی به فعالیت‌های سرمایه‌بر گرایش پیدا کرده‌اند.

شکل ۱۰. نمودار نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز کل صنعت - به قیمت جاری و ثابت ۱۳۹۰-میلیون ریال [۵]

جدول ۷. نسبت سرمایه مجوز به اشتغال مجوز - به قیمت ثابت ۱۴۰۰ - میلیارد ریال [۵]

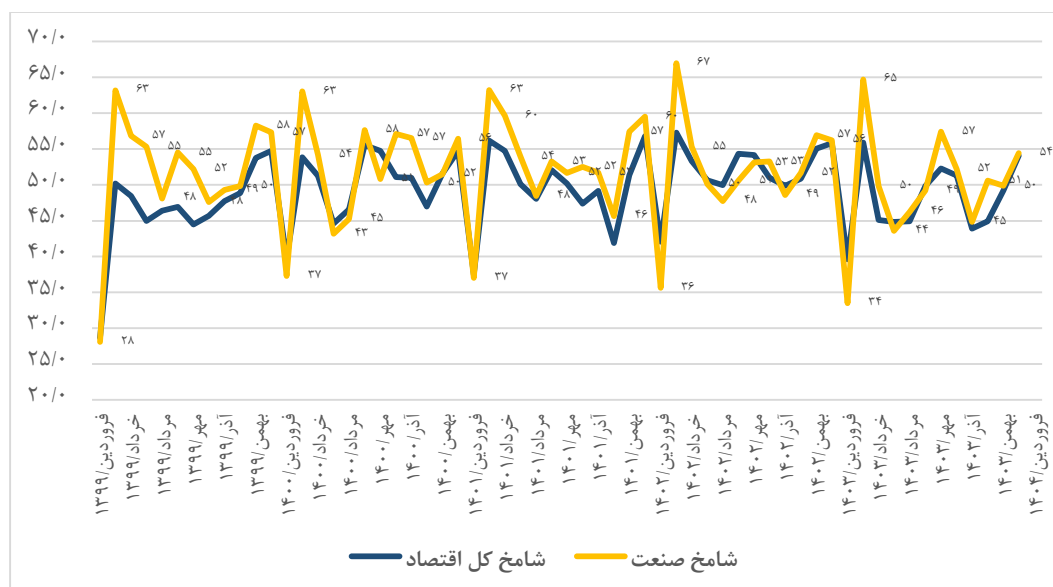
عنوان	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	شش ماهه اول ۱۴۰۳	شش ماهه دوم ۱۴۰۳	درصد تغییرات شش ماهه دوم ۱۴۰۳ نسبت به شش ماهه اول ۱۴۰۳
کشاورزی، شکار و فعالیتهای خدماتی وابسته	-	۲.۳	۲۶.۹	۳.۶	۳.۲	۳.۴	۵
استخراج زغال سنگ و لینیٹ	۲۸.۵	۴.۱	۵.۸	۱۹.۰	۲۲.۳	۱۲.۹	-۴۲
استخراج کانه های فلزی	۲۹.۸	۳۶.۷	۳۴.۱	۳۷.۱	۲۴.۳	۴۱.۳	۷۰
استخراج سایر معادن	۹.۷	۱۰.۱	۶.۷	۷.۳	۷.۳	۶.۹	-۵
محصولات غذایی و آشامیدنی ها	۱۰.۳	۴.۲	۲.۵	۳.۱	۴.۶	۲.۴	-۴۸
محصولات از توتون و تنباکو	۳۶.۹	۲۶.۱	۸.۰	۶.۱	۳.۰	۷.۳	۱۴۱
ساخت منسوجات	۷.۳	۵.۱	۴.۲	۴.۰	۴.۸	۳.۴	-۳۰
پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱.۶	۰.۹	۵.۲	۱.۳	۱.۱	۱.۵	۴۳
دباغی، چرم، کیف، چمدان و کفش	۴.۱	۸.۰	۳.۸	۵.۷	۱۲.۶	۲.۱	-۸۳
چوب و محصولات چوبی به جز میل	۱۷.۸	۳۳.۲	۱۰.۳	۵.۶	۴.۷	۶.۵	۳۸
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۱۰.۳	۹.۸	۷.۲	۵.۳	۶.۶	۴.۱	-۳۸
انتشار و چاپ و تکثیر	۱۲.۵	۹.۸	۸.۰	۵.۱	۳.۱	۵.۸	۸۹
کک و فراورده های حاصل از نفت	۶۸.۱	۱۶.۴	۶.۱	۱۶.۳	۱۳.۰	۱۶.۳	۲۶
ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۲۳.۴	۱۲.۵	۴.۷	۱۰.۹	۴.۲	۱۴.۳	۲۴۴
محصولات از لاستیک و پلاستیک	۸.۴	۵.۹	۶.۸	۴.۹	۴.۲	۵.۲	۲۲
سایر محصولات کانی غیر فلزی	۱۲.۸	۱۰.۷	۸.۳	۸.۸	۵.۹	۱۰.۲	۷۲
ساخت فلزات اساسی	۲۵.۹	۱۷.۳	۹.۱	۱۴.۱	۹.۹	۱۴.۸	۴۹
محصولات فلزی فابریکی	۶.۳	۶.۱	۴.۳	۶.۰	۶.۲	۵.۵	-۱۲
ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۷.۰	۶.۵	۳.۷	۲.۸	۲.۷	۲.۸	۵
ماشین آلات دفتری و حسابداری	۲.۸	۱.۷	۰.۸	۱.۷	۰.۷	۲.۹	۲۸۸
ماشین آلات و دستگاه های برقی	۳.۵	۲.۹	۳.۱	۲.۹	۲.۷	۲.۹	۷
رادیو و تلویزیون وسایل ارتباطی	۳.۴	۲.۰	۳.۲	۳.۹	۴.۱	۳.۶	-۱۱
ابزار پزشکی، اپتیکی، دقیق و ساعت	۴.۷	۵.۳	۲.۴	۳.۱	۶.۱	۱.۹	-۶۸
وسایل نقلیه موتوری	۵.۳	۴.۳	۲.۵	۱.۸	۲.۵	۱.۴	-۴۴
سایر تجهیزات حمل و نقل	۶.۲	۴.۰	۳.۴	۲.۶	۲.۰	۲.۹	۴۶
مبلمان سایر مصنوعات	۴.۹	۴.۱	۵.۹	۳.۰	۲.۶	۳.۳	۲۷
بازیافت	۵.۴	۶.۷	۶.۹	۷.۰	۹.۲	۵.۲	-۴۴
تولید انرژی	۱۲.۲	۱۴۱.۸	۷۰.۷	۵.۴	۵.۶	-	-
جمع آوری، تصفیه و توزیع آب	-	۶۰.۳	۵۱.۹	۳۸.۰	۱۹.۲	۱۳۶.۴	۶۰.۹
فعالیت های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیتهای آژانس های مسافرتی	۳۰.۸	۹.۴	۷.۵	۲.۶	۰.۸	۳.۰	۳۰.۴
کامپیوتر و فعالیتهای مربوطه	۲۴.۷	۴۴.۰	۳۱.۹	۸۷.۲	۵.۹	۱۲۲.۶	۱۹۸۰
سایر فعالیتهای خدمات مهندسی	۵.۸	۳.۳	۲.۳	۱.۹	۲.۴	۱.۶	-۳۳
فاضلاب، دفع زباله، بهداشت محیط و سایر فعالیتهای مشابه	۳۱.۵	۲.۵	۰.۲	-	-	-	-
مجموع	۱۵.۹	۸.۹	۵.۵	۶.۸	۵.۲	۷.۲	۳۸

در جمع بندی مطالب این بخش می توان گفت:

۱. تعداد پروانه های بهره برداری به رغم افزایش در سال ۱۴۰۲، در سال ۱۴۰۳ کاهش یافته است. لذا باید توجه کرد که نسبت سرمایه به تعداد مجوزها با توجه به افزایش سرمایه مجوز به قیمت ثابت افزایش یافته است.
۲. در شش ماهه دوم ۱۴۰۳ به طور مشهودی سرمایه گذاری برای ایجاد اشتغال در فعالیتهای صنعتی افزایش یافته است. در واقع به طور متوسط هر کارگر صنعتی با میزان سرمایه بیشتری در بخش صنعت فعالیت می کند.

۶. وضعیت شاخص شامخ در بخش صنعت

یکی از شاخص‌هایی که نشانگر وضعیت کسب‌وکار و به‌طور مشخص، نگرش فعالین این بخش نسبت به آینده این بخش است، شاخص مدیران خرید^۱ (شامخ) می‌باشد. بررسی وضعیت شاخص مدیران خرید (تعدیل فصلی نشده) برای کل اقتصاد ایران نشان می‌دهد که در فروردین‌ماه سال ۱۴۰۳ شاخص کل شامخ به کمترین میزان خود از اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۱ رسیده است. این درحالی است که شاخص کل اقتصاد در اسفندماه سال ۱۴۰۳ به ۵۴.۱ واحد رسیده است.

شکل ۱۱. نمودار روند شاخص شامخ کل اقتصاد طی فروردین‌ماه ۱۳۹۹ تا اسفندماه ۱۴۰۳ [۶]

بررسی وضعیت شاخص شامخ برای بخش صنعت نیز نشان می‌دهد در شش‌ماهه اول و دوم ۱۴۰۳ این شاخص نسبت به متوسط سال قبل کاهش یافته است. بررسی وضعیت این شاخص نشان می‌دهد همچنان موضوعاتی مانند تحریم‌های اقتصادی، نوسانات نرخ ارز، مشکلات ناشی از دسترسی به اعتبارات، مشکلات ناشی از دسترسی بخش صنعت به انرژی و مشکلات ناشی از عرضه در بخش صنعت وجود دارند و این وضعیت در سال ۱۴۰۳ نامناسب بوده است. با توجه به اینکه در شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ شاهد بهبود فروش در شرکتهای بوری بخش صنعت، این وضعیت در شاخص شامخ نیز نمایان شده است.

۱. شامخ (PMI)، شاخص ارزیابی مدیران خرید بوده و نمایانگر وضعیت رونق و رکود در بخش‌های مختلف کسب‌وکارهاست که توسط اتاق بازرگانی هر ماه منتشر می‌شود. اعداد بالاتر از ۵۰ برای این شاخص به مفهوم پیش‌بینی مدیران از وضعیت رونق کسب‌وکارها و اعداد کمتر ۵۰، وضعیت رکودی کسب‌وکارها را نشان می‌دهد.

جدول ۸. شامخ صنعت - شاخص مدیران خرید اسفندماه ۱۴۰۰ تا اسفندماه ۱۴۰۳ [۶]

اسفند ۱۴۰۳	آذر ۱۴۰۳	شهریور ۱۴۰۳	خرداد ۱۴۰۳	اسفند ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۰	
۵۴,۴	۴۴,۸	۴۹,۲	۴۹,۸	۵۶,۲	۵۹,۵۱	۵۶,۴۳	شامخ کل صنعت
۵۳,۳	۴۲,۳	۴۷,۷	۵۰,۱	۵۶,۳	۶۳,۴۶	۵۶,۷۹	مقدار تولید محصولات
۵۹	۴۴,۱	۴۹,۰	۴۶,۳	۵۹,۳	۶۲,۱۴	۵۹,۹۲	میزان سفارشات جدید مشتریان
۶۰,۴	۴۹,۲	۵۱,۸	۵۳,۵	۶۱,۷	۶۵,۵۳	۶۵,۱۴	سرعت انجام و تحویل سفارش
۴۹,۸	۴۲,۹	۴۸,۳	۴۵,۲	۵۲	۵۰,۲۵	۵۱,۶	موجودی مواد اولیه خریداری شده
۴۶,۹	۴۶,۶	۴۹,۸	۵۴,۱	۴۹,۶	۵۰,۷۳	۵۱,۶	میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی
۸۴,۴	۸۶,۵۰	۶۷,۵	۶۸,۱	۷۷,۵	۸۶,۹۷	۷۵,۴۷	قیمت خرید مواد اولیه
۴۱,۱	۴۷,۲	۴۷,۶	۴۹,۶	۴۵,۴	۴۲,۴۴	۴۲,۵۱	موجودی محصول نهایی در انبار
۴۹,۷	۴۵,۷	۵۰,۲	۴۹,۸	۵۲,۷	۵۶,۷۸	۵۳,۰۲	میزان صادرات کالا
۶۶,۹	۶۲,۸	۵۳,۶	۵۶,۱	۵۶,۴	۶۶,۶۴	۵۸,۳۷	قیمت محصولات تولید شده
۵۵,۸	۴۵	۴۷,۸	۵۴,۳	۵۵,۵	۵۵,۳۷	۵۳,۰۵	مصرف حامل های انرژی
۶۰,۳	۴۱,۸	۴۴,۳	۴۵,۶	۵۶,۲	۶۴,۲۴	۵۹,۶۹	میزان فروش محصولات
۳۷,۳	۵۰,۵	۷۰,۳	۶۲,۲	۳۸,۵	۴۰,۳۴	۳۴,۸	انتظارات تولید در ماه آینده

بررسی وضعیت شاخص براساس مؤلفه های تشکیل دهنده آن نشان می دهد که کدام یک از مشکلات تأثیر منفی بیشتری بر شاخص دارند. بر این اساس، شاخص شامخ اکثر زیربخش های صنعت در اسفند ۱۴۰۳ از نظر میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی (۴۶,۹) و موجودی مواد اولیه خریداری شده (۴۹,۸) بوده و در وضعیت نامناسبی هستند. تحریم های اقتصادی و عدم دسترسی به سیستم سوئیفت و ضعف بسیار در نقل و انتقالات بین المللی باعث شده تا بسیاری از تولیدکنندگان در صادرات به خارج از کشور دچار ریسک های زیادی شوند بطوری که در شاخص شامخ زیربخش میزان صادرات کالا در اسفند ۱۴۰۳ برابر ۴۹,۷ است. عدم تخصیص ارز یا کندی در فرآیند تخصیص حواله های ارزی توسط بانک ها موجب تاخیر در واردات مواد اولیه و تجهیزات شده و تولید را با اختلال مواجه کرده است، بطوری که زیر بخش شاخص شامخ موجودی مواد اولیه در اسفند ۱۴۰۳ برابر ۴۹,۸ شده است.

بررسی شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش های صنعت در جدول (۹) نشان می دهد که تقریباً تمامی زیربخش های صنعت در فروردین ماه ۱۴۰۳ از عدد بسیار پایینی برخوردار بوده اند. این روند در ماه های بعد بهتر شده، ولی به دنبال فضای نامطمئن اقتصادی کشور در خردادماه تا شهریورماه و آذرماه و سپس در بهمن ماه مجدداً بخش صنعت با وضعیت نامناسب این شاخص مواجه شده است. در این بین صنایع پوشاک و چرم، صنایع فلزی، صنایع فزآورده های نفت و گاز و سایر صنایع در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۳ وضعیت نامناسب تری داشته است.

جدول ۹. شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت اسفندماه ۱۴۰۰ تا اسفندماه ۱۴۰۳ [۶]

اسفند ۱۴۰۰	اسفند ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۲	خرداد ۱۴۰۳	شهریور ۱۴۰۳	آذر ۱۴۰۳	اسفند ۱۴۰۳	
۵۰٫۶	۵۸٫۵	۵۹	۵۳٫۱	۵۷٫۷	۴۵	۵۴٫۸	صنایع غذایی
۵۵	۵۳٫۹	۵۰	۴۹٫۲	۵۸٫۳	۴۱	۵۸٫۴	صنایع نساجی
۵۲٫۱۹	۴۸٫۱	۴۶٫۴	۴۷٫۲	۴۸٫۹	۴۶٫۹	۴۲	پوشاک و چرم
۶۹٫۸۲	۶۹٫۸	۵۶٫۴	۳۸٫۲	۵۰٫۸	۴۹	۶۴٫۴	چوب، کاغذ و مبلمان
۵۵٫۷۹	۶۳٫۸	۵۵٫۷	۴۷٫۷	۶۰٫۵	۴۲٫۵	۵۲	صنایع فراورده‌های نفت و گاز
۵۸٫۱۹	۵۲٫۶	۶۱	۵۰٫۲	۴۶٫۴	۴۲٫۱	۵۵٫۲	صنایع شیمیایی
۴۴٫۰۶	۷۳	۶۱٫۳	۴۷٫۲	۴۱٫۰	۴۱	۵۵٫۲	صنایع لاستیک و پلاستیک
۴۸٫۷۵	۷۵	۵۶٫۱	۴۵	۴۷٫۵	۴۸٫۷	۵۴٫۸	صنایع کانی غیرفلزی
۵۹٫۵۲	۵۷	۵۳٫۳	۵۳٫۵	۴۵٫۳	۴۵٫۱	۵۰٫۲	صنایع فلزی
۶۲٫۰۸	۵۷	۶۰٫۱	۵۲	۴۸٫۰	۴۵٫۸	۵۷٫۶	ماشین‌سازی و لوازم‌خانگی
۵۸٫۳۳	۵۶٫۲	۵۲٫۲	۵۳	۴۴٫۲	۴۲٫۷	۵۱٫۹	وسایل نقلیه و قطعات وابسته
۴۷٫۵	۴۵٫۶	۴۱٫۷	۴۴٫۲	۴۱٫۱	۴۲٫۵	۵۰	سایر صنایع

جمع‌بندی این بخش نشان می‌دهد که شاخص میزان شامخ در بخش‌های مختلف صنعتی در شش‌ماهه اول و دوم سال ۱۴۰۳ نسبت به متوسط سال قبل از آن وضعیت نامناسبی را نشان می‌دهد. این وضعیت، نشانگر بدبینی بیشتر فعالان صنعتی نسبت به چشم‌انداز فعالیت اقتصادی خود در سال ۱۴۰۳ نسبت به سال قبل از آن است. با توجه به روند رکودی بخش صنعت از زمستان ۱۴۰۲ به بعد، این وضعیت نشان می‌دهد مشکلات مهمی بخش صنعت را تحت تأثیر قرار داده است که باید به آنها توجه کرد.

۷. اشتغال در بخش صنعت

بررسی نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت) جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر براساس داده‌ها و اطلاعات مرکز آمار نشان می‌دهد که در زمستان ۱۴۰۳، ۴۰٫۱ درصد جمعیت در سن کار (پانزده‌ساله و بیشتر) از نظر اقتصادی فعال بوده‌اند؛ یعنی در گروه شاغلان یا بیکاران قرار گرفته‌اند. بررسی روند تغییرات نرخ مشارکت اقتصادی کل کشور نشان می‌دهد که این شاخص، نسبت به فصل مشابه در سال قبل (زمستان ۱۴۰۲)، ۰٫۷ واحد کاهش یافته است. بررسی نسبت اشتغال جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر بیانگر آن است که ۳۳٫۵ درصد از جمعیت در سن کار (پانزده‌ساله و بیشتر) در بخش صنعت شاغل بوده‌اند. در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ بالغ بر ۱۶۵۱۹ هزار نفر در بخش صنعت شاغل بوده است که در مقایسه با شش‌ماهه نخست همان سال تعداد شاغلان این بخش حدود ۲۳ هزار نفر کاهش داشته است. این درحالی است که مجموع اشتغال در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش ۰/۲۵ درصدی داشته است.

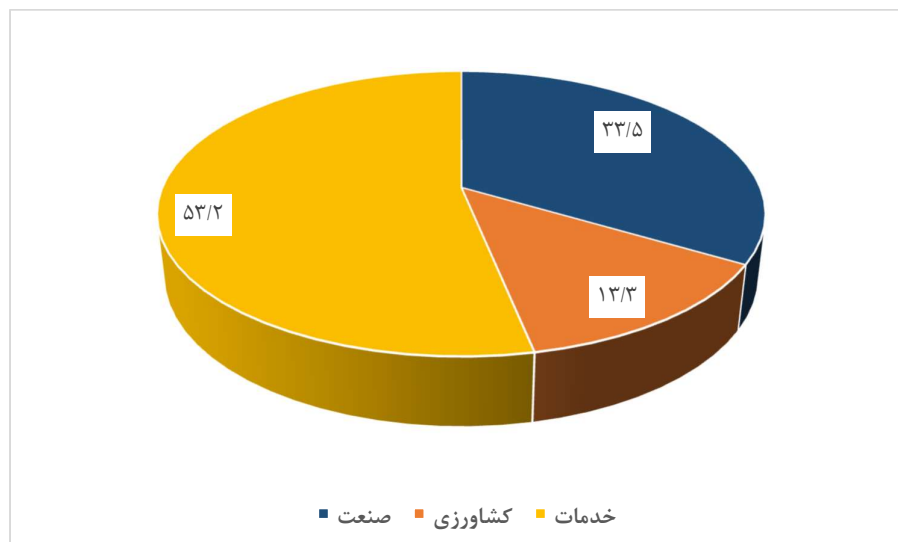
جدول ۱۰. شاخص‌های عمده بازار کار و تغییرات آن به تفکیک جنس، نقاط شهری و روستایی در سال ۱۴۰۳ نسبت به

سال ۱۴۰۲ - تعداد هزار نفر - نرخ، سهم و نسبت: درصد [۷]

تغییرات	زمستان		تغییرات	پاییز		تغییرات	تابستان		تغییرات	بهار		تغییرات	نبروی کار			
	۱۴۰۲	۱۴۰۳		۱۴۰۲	۱۴۰۳		۱۴۰۲	۱۴۰۳		۱۴۰۲	۱۴۰۳		۱۴۰۲	۱۴۰۳	تعداد	نسبت
۷۹۱	۶۴۸۳۷	۶۵۶۲۹	۷۸۸	۶۴۶۴۷	۶۵۴۳۵	۷۸۵	۶۴۴۵۷	۶۵۲۴۲	۷۸۲	۶۴۲۶۷	۶۵۰۴۸	۷۸۲	۶۴۲۶۷	۶۵۰۴۸	تعداد	جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر ^۱
-۰.۷	۴۰.۸	۴۰.۱	-۰.۳	۴۱.۵	۴۱.۲	-۰.۱	۴۱.۶	۴۱.۷	۰	۴۱.۲	۴۱.۲	۰	۴۱.۲	۴۱.۲	نرخ	مشارکت اقتصادی جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر
-۱۲۱	۲۶۴۶۳	۲۶۳۴۱	۱۱۵	۲۶۸۲۰	۲۶۹۳۵	۳۷۴	۲۶۸۰۱	۲۷۱۷۵	۳۵۰	۲۶۴۷۰	۲۶۸۲۰	۳۵۰	۲۶۴۷۰	۲۶۸۲۰	تعداد	جمعیت غیرفعال پانزده‌ساله و بیشتر
۹۱۳	۳۸۲۷۵	۳۹۲۸۷	۶۷۳	۳۷۸۲۷	۳۸۵۰۰	۴۱۱	۳۷۶۵۵	۳۸۰۶۶	۴۳۱	۳۷۷۹۷	۳۸۲۲۸	۴۳۱	۳۷۷۹۷	۳۸۲۲۸	تعداد	جمعیت غیرفعال پانزده‌ساله و بیشتر
-۰.۳	۳۷.۳	۳۷	-۰.۱	۳۸.۲	۳۸.۲	۰.۲	۳۸.۳	۳۸.۵	۰.۲	۳۷.۸	۳۸	۰.۲	۳۷.۸	۳۸	نسبت	اشتغال جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر
۱۰۲	۲۴۱۹۴	۲۴۲۹۵	۲۰۸	۲۴۷۷۶	۲۴۹۸۳	۴۴۴	۲۴۶۸۶	۲۵۱۲۹	۴۴۰	۲۴۳۰۶	۲۴۷۴۶	۴۴۰	۲۴۳۰۶	۲۴۷۴۶	تعداد	اشتغال جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر
-۰.۸	۸.۶	۷.۸	-۰.۴	۷.۶	۷.۲	-۰.۴	۷.۹	۷.۵	-۰.۵	۸.۲	۷.۷	-۰.۵	۸.۲	۷.۷	نرخ	بیکاری جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر
-۲۲۳	۲۲۶۹	۲۰۴۶	-۹۲	۲۰۴۴	۱۹۵۲	-۷۰	۲۱۱۶	۲۰۴۶	-۸۹	۲۱۶۴	۲۰۷۵	-۸۹	۲۱۶۴	۲۰۷۵	تعداد	بیکاری جمعیت پانزده‌ساله و بیشتر
-۰.۲	۱۲.۹	۱۲.۷	۰.۱	۱۳.۶	۱۳.۷	-۱	۱۵.۵	۱۴.۵	-۱	۱۵.۵	۱۴.۵	-۱	۱۵.۵	۱۴.۵	سهم	اشتغال در بخش کشاورزی
-۱۴	۳۱۱۰	۳۰۹۶	۵۵	۳۲۷۸	۳۴۳۴	-۱۷۰	۳۸۲۲	۳۶۵۳	-۱۸۱	۳۷۷۷	۳۵۹۵	-۱۸۱	۳۷۷۷	۳۵۹۵	تعداد	اشتغال در بخش کشاورزی
۰	۳۳.۵	۳۳.۵	-۰.۷	۳۴.۲	۳۳.۵	-۰.۷	۳۴	۳۳.۳	-۰.۱	۳۳.۱	۳۳	-۰.۱	۳۳.۱	۳۳	سهم	اشتغال در بخش صنعت
۵۰	۸۰۹۴	۸۱۴۴	-۹۲	۸۴۶۷	۸۳۷۵	-۳۱	۸۴۰۰	۸۳۶۹	۱۲۸	۸۰۴۵	۸۱۷۳	۱۲۸	۸۰۴۵	۸۱۷۳	تعداد	اشتغال در بخش صنعت
۰.۱	۵۳.۶	۵۳.۷	۰.۶	۵۲.۱	۵۲.۷	۱.۶	۵۰.۵	۵۲.۱	۱.۱	۵۱.۳	۵۲.۴	۱.۱	۵۱.۳	۵۲.۴	سهم	اشتغال در بخش خدمات
۷۲	۱۲۹۸۰	۱۳۰۵۲	۲۴۵	۱۲۹۲۰	۱۳۱۶۵	۶۳۰	۱۲۴۵۹	۱۳۰۸۹	۴۹۰	۱۲۴۷۱	۱۲۹۶۱	۴۹۰	۱۲۴۷۱	۱۲۹۶۱	تعداد	اشتغال در بخش خدمات

در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۳ بررسی سهم اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی نشان می‌دهد که بخش خدمات با ۵۳.۲ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. در مراتب بعدی، بخش‌های صنعت با ۳۳.۵ و کشاورزی با ۱۳.۳ درصد قرار دارند.

توزیع نسبی شاغلان پانزده‌ساله و بیشتر نشان می‌دهد که با توجه به اینکه عمده شاغلان در بخش خدمات جذب شده‌اند، به نظر می‌رسد که پتانسیل اشتغال‌زایی این بخش عمدتاً بالفعل شده است؛ سهم عمده این مشاغل افراد کارکنان مستقل هستند و اشتغال غیررسمی و ناپایداری دارند، این درحالی است که بخش صنعت در صورت اتخاذ سیاست‌های مناسب می‌تواند یکی از بخش‌هایی باشد که قابلیت جذب نیروی کار جدید را در سال‌های آینده داشته باشد. این موضوع مشروط به این است که بتواند اولاً، رشد اقتصادی در بخش صنعت، کیفیت مناسب (نرخ رشد بالا و درعین‌حال رشد مداوم و باثبات) داشته باشد و ثانیاً، ساختار صنعت نیز بر بخش‌هایی متمرکز باشد که پتانسیل اشتغال‌زایی بالاتری دارند. این موضوع می‌تواند یکی از مباحث سیاست‌گذاری صنعتی در کشور طی سال‌های آینده باشد.

شکل ۱۲. نمودار توزیع نسبی شاغلان پانزده‌ساله و بیشتر برحسب سه بخش عمده فعالیت‌های اقتصادی - درصد [۷]

۸. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

گزارش حاضر با هدف رصد شاخصه‌های مهم بخش صنعت به صورت دوره‌ای تهیه شده است. بررسی شاخصه‌های مهم بخش صنعت تا شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ نشان می‌دهد:

به‌رغم روند رو به رشد ارزش‌افزوده بخش صنعت از سال ۱۴۰۰ به بعد، در سال ۱۴۰۲ و در نهم‌ماهه سال ۱۴۰۳ شاهد کاهش مستمر رشد صنعتی و کاهش سرعت رشد آن هستیم که این موضوع بیانگر خطر ورود بخش صنعت به یک دوران رکود بوده و این وضعیت در شاخص تولید صنعتی نیز قابل ملاحظه است.

از سال ۱۴۰۰ به بعد و با کاهش رشد ارزش‌افزوده بخش صنعت، شاهد از دست دادن سهم این بخش از کل اقتصاد هستیم که نشان می‌دهد این بخش در سال‌های اخیر با موانع مختلفی روبه‌رو است و سبب شده فعالیت‌های صنعتی که اهمیتی راهبردی برای اقتصاد کشور دارند، در رقابت با سایر بخش‌های اقتصادی رشد کمتری داشته باشند. اما این سهم در نیمه دوم سال ۱۴۰۳ افزایش یافته است، که می‌تواند به افزایش سهم بخش صنعت از کل اقتصاد منجر شود. رکود در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ به صورت رشد منفی تولید شرکت‌های صنعتی بورسی نمایان شده و این درحالی است که در این مدت وضعیت فروش شرکت‌های بورسی بهتر شده است. با توجه به اینکه کاهش تولید در مقایسه با فروش شدیدتر است، لذا به نظر می‌رسد که الگوی رکود بخش صنعت بیشتر مطابق با رکود عرضه است.

همچنین رکود در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳، در کاهش تولید صنایع «چوب و کاغذ»، «محصولات فلزی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات»، «دارو»، «خودرو و قطعات»، «کاشی و سرامیک»، «فلزات پایه»، «سایر کانی

غیرفلزی»، «سیمان»، «کانی غیرفلزی» و «شیمیایی (به جز دارو)» نمایان شده است و به نظر می‌رسد با ادامه وضعیت جاری در ماه‌های آینده رکود در این بخش فراگیرتر شود.

روند کلی شاخص قیمت محصولات صنعتی از بهار ۱۴۰۲ به بعد روندی نزولی را نشان می‌دهد. به‌طور مشخص نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده از پاییز ۱۴۰۱ همواره کمتر از نرخ تورم مصرف‌کننده بوده است که می‌توان آن را به روند رو به رکود بخش صنعت ناشی از نااطمینانی سیاسی، محدودیت‌ها در تولید، عدم دسترسی به منابع مالی برای تولید و سیاست‌های قیمت‌گذاری محصولات مهم صنعتی نسبت داد.

در سال ۱۴۰۳ در مقایسه با سال ماقبل سطح رشته‌فعالیت‌های صنعتی به‌غیر از «ساخت چرم و محصولات وابسته»، «ساخت کک و فراورده‌های حاصل از پالایش نفت» و «ساخت محصولات شیمیایی» که در آنها شاهد افزایش نرخ تورم هستیم، در سایر صنایع نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده محصولات صنعتی روندی نزولی را نشان می‌دهد. بررسی پروانه‌های بهره‌برداری واحدهای صنعتی به‌عنوان شاخصی از پویایی‌های بخش صنعت نشان می‌دهد که تعداد پروانه‌های بهره‌برداری به‌رغم افزایش در سال ۱۴۰۲، در سال ۱۴۰۳ کاهش یافته است. لذا باید توجه کرد که نسبت سرمایه به تعداد مجوزها با توجه به افزایش سرمایه مجوز به قیمت ثابت افزایش یافته است.

در شش‌ماهه دوم ۱۴۰۳ به‌طور مشهودی سرمایه‌گذاری برای ایجاد اشتغال در فعالیت‌های صنعتی افزایش یافته است. در واقع به‌طور متوسط هر کارگر صنعتی با میزان سرمایه بیشتری در بخش صنعت فعالیت می‌کند.

شاخص شامخ که به‌نوعی میزان خوش‌بینی فعالان اقتصادی نسبت به چشم‌انداز آتی فعالیت‌ها را نشان می‌دهد در بخش‌های مختلف صنعتی در شش‌ماهه اول و دوم سال ۱۴۰۳ نسبت به متوسط سال قبل از آن وضعیت نامناسبی را نشان می‌دهد. این وضعیت، نشانگر بدبینی بیشتر فعالان صنعتی نسبت به چشم‌انداز فعالیت اقتصادی خود در سال ۱۴۰۳ نسبت به سال قبل از آن است. بررسی وضعیت این شاخص نشان می‌دهد همچنان موضوعاتی مانند تحریم‌های اقتصادی و نااطمینانی سیاسی، نوسانات نرخ ارز، مشکلات ناشی از دسترسی به اعتبارات، مشکلات ناشی از دسترسی بخش صنعت به انرژی، کمبود میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی، محدودیت در موجودی مواد اولیه خریداری شده و مشکلات ناشی از عرضه در بخش صنعت وجود دارند و این وضعیت در زمستان ۱۴۰۳ تشدید شده است.

در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ بررسی سهم اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی نشان می‌دهد که بخش خدمات با ۵۳.۲ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. در مراتب بعدی، بخش‌های صنعت با ۳۳.۵ و کشاورزی با ۱۳.۳ درصد قرار دارند. با توجه به توزیع نسبی شاغلان پانزده‌ساله و کاهش مجموع اشتغال در بخش صنعت در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ در مقایسه با شش‌ماهه نخست همان سال و نسبت به مدت مشابه سال قبل، بیشتر به‌نظر می‌رسد که پتانسیل اشتغال‌زایی در بخش صنعت بالفعل نشده است و این موضوع می‌تواند یکی از مبنای سیاست‌گذاری صنعتی در کشور طی سال‌های آینده باشد.

در مجموع شاخصه‌های مختلف این گزارش نشان می‌دهد که با توجه به رکود در بخش صنعت از زمستان ۱۴۰۲، در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ نیز این وضعیت ادامه داشته است. این موضوع، ضرورت بازبینی سیاست‌های اقتصادی و صنعتی و تلاش برای بهبود آن با هدف جلوگیری از رکود را در این بخش نشان می‌دهد.

منابع و مأخذ

- [۱] آمار و داده‌های حساب‌های ملی ایران سال‌های ۱۳۹۰ تا پاییز ۱۴۰۳، مرکز آمار ایران.
- [۲] اطلاعات و آمار سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۳ دفتر مطالعات اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- [۳] داده‌ها و اطلاعات آماری شاخص‌های قیمت، مرکز آمار ایران.
- [۴] شاخص‌های کلان اقتصادی و اجتماعی کشور، مرکز آمار ایران.
- [۵] اطلاعات و آمار سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۳ مجوز بهره‌برداری وزارت صنعت، معدن و تجارت.
- [۶] گزارش‌های طرح شامخ مدیران سال‌های ۱۴۰۰ تا اسفندماه ۱۴۰۳، مرکز پژوهش‌های اتاق ایران.
- [۷] مرکز آمار ایران، چکیده نتایج طرح آمارگیری نیروی کار.

گزیده سیاستی

مجموع شاخصه‌های بخش صنعت نشان می‌دهد که با توجه به رکود در بخش صنعت از زمستان ۱۴۰۲، در شش‌ماهه دوم سال ۱۴۰۳ نیز این وضعیت ادامه داشته است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir